

Kittilä

KITTILÄN KUNTA

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

2012-2016

päivitetty

kevät 2015

www.kittila.fi

1. JOHDANTO.....	5
2. LASTEN JA NUORTEN KASVUOLOIT JA HYVINVOINNIN TILA KITTELÄN KUNNASSA	6
2.1 ASUINYMPÄRISTÖ JA ASUMINEN.....	6
2.2 VÄESTÖKEHITYS VUOSINA 2000-2040	8
2.3 LAPSIPERHEIDEN JA NUORTEN TALOUDELLINEN TOIMEENTULO	9
3. LASTEN JA NUORTEN SEKÄ PERHEIDEN PALVELUT.....	10
3.1 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIA EDISTÄVÄT JA ONGELMIA EHKÄISEVÄT PALVELUT	10
3.1.1 Neuvolapalvelut ja suun terveys.....	10
3.1.2 Päivähoito	12
3.1.4 Koulu.....	14
3.1.4 Nuorisotyö.....	16
3.1.6 Liikuntapalvelut.....	18
3.1.6 Kulttuuripalvelut	18
3.1.7 Seurakunnan ja järjestöjen lapsi-, nuoriso, ja perhetyö, yksityisten palveluntuottajien tarjoamat palvelut..	20
3.2 ERITYISPALVELUT	21
3.2.1 Toimintaterapia.....	21
3.2.2 Puheterapia	21
3.2.3 Psykologin palvelut	22
3.3 LASTENSUOJELUN SOSIAALITYÖ	22
3.3.1 Lastensuojelutarpeen selvitys.....	22
3.3.2 Avohuolto	23
3.3.3 Sijaishuolto.....	25
3.3.4 Jälkihuolto.....	26
3.3.5 Huolto- ja tapaamissopimukset, oikeudelle annettavat selvitykset.....	26
3.3.6 Ottolapsineuvonta	26
3.3.7 Seudulliset palvelut	26
3.4 LASTEN HUOMIOINTI AIKUISTEN PALVELUISSA.....	28
4. LASTEN JA NUORTEN KOKEMA HYVINVOINTI	30
4.1 ELINOLOT	32
4.2 KOULUOLOIT	33
4.3 KOETTU TERVEYS	34
4.4 TERVEYSTOTTUMUKSET	35
4.5 OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLLON TUKI.....	36
4.6 YHTEENVETO LASTEN JA NUORTEN KASVUOLOISTA JA HYVINVOINNIN NYKYTILASTA KITTELÄSSÄ 2014.....	37
5. TOIMET LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN EDISTÄMISEKSI.....	38
5.1 ENNALTAEHKÄISEVÄ TYÖ JA VANHEMMUUDEN TUKEMINEN	38
5.2 VISIO	40
5.3 TAVOITTEET JA ARVOT	40
5.4 HYVINVOINTISUUNNITELMAN TOTEUTTAMISAIKATAULU	41
5.5 YHTEISTYÖN JÄRJESTÄMINEN VIRASTOJEN, LAPSILLE PALVELUJA TUOTTAVIEN YHTEISÖJEN JA LAITOSTEN VÄLILLÄ	42
6. SUUNNITELMAN SEURANTA JA ARVIOINTI.....	42
LÄHTEET	43
LIITTEET	44

ESIPUHE

Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on tuoda sekä kuntalaisten, että kuntapäättäjien nähtävälle kittiläläisten lasten ja nuorten kasvuolot, palveluiden nykytila, sekä kehityskohteet palveluissa ja kasvuoloissa. Suunnitelman valmistellut työryhmä on tuonut laaja-alaisen ammattitaitonsa sekä näkemyksensä kautta tärkeimmiksi katsomansa aiheet tähän suunnitelmaan. Tämän suunnitelman tavoitteena on sitouttaa sekä kuntalaiset että kuntapäättäjät arvioimaan ja konkreettisilla toimenpiteillä kehittämään lasten ja nuorten hyvinvointia Kittilän kunnassa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa päivitetään suunnitelmaa valmistelleen työryhmän ehdotuksen mukaisesti, kuitenkin vähintään kerran neljässä vuodessa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman käytöstä tulee tulla säännöllinen, pysyvä ja luonteva osa kuntapäätöksentekoa ja sen tulee koskea kaikkia hallintokuntia.

Keväällä 2014 päivitettyssä Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa esitettyjen kehittämis ehdotusten perustana käytetään Kouluterveyskysely 2013 tuloksia sekä edellisen työryhmän pohdintoja. Kehittämistoimenpiteet on tarkistettu ja uudet toimenpiteet kirjattu toteutumisajatauluun. Kouluterveyskyselyn tulokset antavat ajankohtaista ja laadukasta tietoa kittiläläisten lasten ja nuorten kokemasta hyvinvoinnista. Kouluterveyskysely on jatkossakin oleva olennainen osa hyvinvointisuunnitelman laatimista ja päivittämistä. Kouluterveyskyselyn tiedot kerätään valtakunnallisesti vertailukelpoisella menetelmällä valituissa kunnissa joka toinen vuosi. Kouluterveyskysely 2013 kautta suunnitelmaan ovat *välillisesti* osallistuneet myös kittiläläiset 8.- 9-luokkalaiset sekä ammatillisen oppilaitoksen ja lukion 1. ja 2. vuosiluokan opiskelijat.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa kuvattujen palveluiden painopiste on lasten ja perheiden palveluilla. Työryhmän asettamat pääpainoalueet ennaltaehkäisevä työ sekä vanhemmuuden tukeminen näkyvät paitsi kaikessa kuntatyössä, erityisesti lasten ja perheiden palveluissa.

Lasten, nuorten ja perheiden tilanne yleisesti Kittilässä on tällä hetkellä hyvä. Kittilä tarjoaa turvallisen, luonnonläheisen, ja perinnerikkaan kasvu ympäristön. Perheitä varten varattuja palveluita on monipuolisesti ja ne ovat laadukkaita. Kittilä kohtaa jo nyt ja tulevaisuudessa kuitenkin uusia haasteita, joihin ennakoiminen voidaan toteuttaa tämän suunnitelman avulla. Toisaalta lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmalla myös turvataan hyvän tilanteen jatkuminen tulevaisuudessa. Yhä kasvava väestömäärä asettaa haasteita etenkin sosiaali- ja terveystoimen, koulutoimen ja vapaan sivistystyön hallinnoimille perheiden palveluille.

Vastuu lapsen huolenpidosta ja hyvinvoinnista on ensisijaisesti vanhemmilla. Palvelut tulee suunnitella ja toteuttaa siten, että ne tukevat vanhempaa tässä tärkeässä tehtävässä. Vanhempia tulee opastaa ja samalla rohkaista näkemään tavallisen arjen tilanteet lapsen näkökulmasta. Näin vanhemmille muodostuu kyky arvioida elämän vaihtuvissa tilanteissa lasten asemaa, hyvinvointia tai perheen mahdollista tuen tarvetta. Vanhempia tulee rohkaista ottamaan lapset ja lasten hyvinvointi puheeksi vanhemman tai lapsen kanssa työskentelevien henkilöiden kanssa. Keskustelut lisäävät molemminpuolista tiedonkulkua, jolloin mahdollisiin muuttuviin ja haastaviin tilanteisiin osataan valmistautua riittävän ajoissa.

Ennaltaehkäisevää työtä tehdään lasten ja perheiden parissa. Vanhemmille ja lapsille tulee löytyä tukea ja apua yhteiskunnan palveluista silloinkin, kun perheen elämäntilanne muuttuu ja elämänhallinnan haasteet kasvavat. Lapset puheeksi -keskustelu ja Lapset puheeksi –Neuvonpito menetelmät tukevat vanhempaa tavallisessa arjessa, mutta myös silloin, kun perhettä kohtaa psyykinen tai somaattinen sairaus tai jos lapsen hyvinvoinnissa havaitaan muutoksia.

Kittiläläisten lasten ja nuorten hyvinvointia tarkastellessa tulee matkailun ja siihen luonnollisesti liittyvän vapaa-ajankäytön ja päihdekäyttämisen vaikutuksista kittiläläisten lasten ja nuorten hyvinvointiin olla tietoinen. Matkailun käänteisetkin vaikutukset lasten ja nuorten elinympäristöön, hyvinvointiin ja tapakulttuurin omaksumiseen tulee tiedostaa ja ottaa huomioon ennaltaehkäisevää työtä suunniteltaessa.

Matkailuala, palvelut, on Kittilän suurin työllistävä elinkeino (Tilastokeskus, 2009). Matkailun palvelut tarjoavat kattavan sekä talvi- että kesäliikuntalajien, seikkailulajien ja elämyslajien harrastusmahdollisuudet. Palvelut ovat myös kuntalaisten käytettävissä. Matkailijoille tarkoitetut palvelut on usein hinnoiteltu lasten ja nuorten käyttövarallisuutta korkeammiksi. Näin ollen useat kuntalaisillekin tarjotut matkailupalvelut eivät todellisuudessa ole etenkään nuorten kuntalaisten käytössä. Paikallisliikenteen kehittämättömyys ei tue sujuvaa liikkumista kirkonkylän, sivukylien ja Levin vapaa-ajankeskuksen välillä. Tarvitaan tahtotila ja yhteistyötä, jotta työpaikkoja ja elinkeinoja tuottava, kasvava Levin alue olisi entistä suuremmassa osassa kaikkien kuntalaisten, ja etenkin lasten ja nuorten harrastuneisuuden tukemisessa.

Matkailu- ja kaivosala ovat tuoneet Kittilään uusia kuntalaisia ja väestönkasvun todetaan lisääntyneen. Muuttovirran myötä myös kansainvälisyys ja monikulttuurisuus lisääntyvät. Kittilään on tullut perheitä, joilla ei ole läheisiä tukiverkostoja. Sukulaiset, isovanhemmat ja tuttavat asuvat kaukana, eivätkä ole perheen käytettävissä varsinkaan yllättävissä elämäntilanteissa. Tämä heijastuu kasvavana palveluntarpeena etenkin neuvolatyössä ja päivähoitossa.

Lasten ja nuorten hyvinvointi huomioidaan tämän suunnitelman lisäksi useassa toimialakohtaisesti laaditussa strategiassa ja suunnitelmassa. Niiden lisäksi Kittilässä on käynnissä hankkeita, jotka kiinnittävät huomiota ennaltaehkäisevään työhön ja vanhemmuuden tukemiseen (mm. Lasten Kaste-hanke,). Ainoastaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma tarkastelee kokonaisuutta ja tavoittelee kaikkea kuntatyötä ohjaavien arvojen määrittelyn kautta uutta asenneilmastoa ja toimintakulttuuria myös kuntapäätöksenteossa. Se haastaa kaikki toimijat tavoittelemaan päätöksentekoa, jossa arviointi päätösten vaikutuksesta lasten ja nuorten hyvinvointiin ja elinympäristöön muodostuu luontevaksi ja vakiintuneeksi käytännöksi kaikissa hallintokunnissa.

Kittilässä 17.06.2013

Työryhmä

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

---

1. JOHDANTO

Lastensuojelulain (417/2007) tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun (Rousu, 2008).

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi on kunnan tai useamman kunnan yhdessä laadittava suunnitelma (L 417/2007,12§). Suunnitelma on lakisääteinen väline ohjata, johtaa ja kehittää lasten ja nuorten hyvinvointityötä kunnassa. Suunnitelma koskee kaikkia kuntien eri toimialoja. Yhdyskuntasuunnittelulla vaikutetaan mm. lasten kasvuympäristön turvallisuuteen. Liikunta-, nuoriso-, ja erilainen kulttuuri- ja vapaa-ajan toiminta ovat osa lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä sekä osallistumista yhteisöissä. Varhaiskasvatus ja koulu muodostavat perheiden ja kodin ohella keskeisen huolenpidon, kasvun, ja oppimisen yhteisön. Sosiaali- ja terveydenhuolto sekä muut erilaiset palvelut tukevat lapsen, nuoren ja perheen arkea (Rousu, 2008).

Kunnanvaltuusto hyväksyy suunnitelman sekä seuraa ja arvioi sen toteuttamista. Suunnitelman sisältö on otettava huomioon laadittaessa kuntalain mukaista kunnan talousarviota ja – suunnitelmaa eri vuosille. Kunnanvaltuusto tarkistaa suunnitelman vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelman tulee olla lapsilähtöinen, tarkoituksena on lapsen ja lapsiperheiden hyvinvoinnin lisääminen.

Suunnitelman tulee sisältää kunnan määrittämältä toimintakaudelta tiedot

1. lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta;
  2. lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä ja ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista;
  3. lastensuojelun tarpeesta kunnassa;
  4. lastensuojeluun varattavista voimavaroista;
  5. lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä;
  6. yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä; sekä
  7. suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta
- (Rousu, 2008).

Lapsen oikeuksien yleissopimus hyväksyttiin Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksessa vuonna 1989. Kaikki maailman maat kahta lukuun ottamatta ovat sopimuksen osapuolia. Suomi liittyi sopimukseen 1991 (LOS, 1991). Viranomaisten on kaikissa lasta koskevissa toimenpiteissään ja päätöksissään arvioitava niiden vaikutukset lapseen, otettava huomioon lapsen etu ja kuunneltava lapsen mielipidettä. (LOS 1991, 3. artikla). Sopimus velvoittaa Suomessa valtiota, kuntia, lasten vanhempia ja muita aikuisia.

Ensimmäisen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmisteli Kittilän kunnanhallituksen helmikuussa 2009 asettama työryhmä, johon kuuluvat

---

perusturvajohtaja, johtava sosiaalityöntekijä, koulukuraattori, päivähoiton ohjaaja, nuorisosihteeri, liikuntasihteeri ja nuorisovaltuuston edustaja sekä sosiaali- ja terveys-, ja vapaan sivistystyön lautakunnan puheenjohtajat. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksyttiin kunnanvaltuustossa tammikuussa 2012.

Hyvinvointisuunnitelman päivitys aloitettiin keväällä 2014. Työryhmä on kokoontunut 22.04, 14.05 ja 17.06. Päivitetty suunnitelma etenee syksyllä lautakunnan kautta valtuustoon. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma liitetään Kittilän kunnan virallisille nettisivuille.

2. LASTEN JA NUORTEN KASVUOLOIT JA HYVINVOINNIN TILA KITTILÄN KUNNASSA

Tässä osiossa perehdytään tarkemmin lasten ja nuorten kasvuoloihin Kittilän kunnassa.

2.1 ASUINYMPÄRISTÖ JA ASUMINEN

Kittilän kunta sijaitsee Lapin läänissä, ja on yksi Tunturi- Lapin kunnista. Kittilän kunta on tunnettu mm. Levin hiihto- ja vapaa-ajankeskuksesta, Euroopan suurimpiin kuuluvasta kultakaivoksesta sekä monipuolisesta ja perinteikkäästä kulttuuri- ja tapahtumatarjonnastaan.

Kunnan pinta-ala on 8 094,3 km² ja asukastiheys 0,8 as/km² (Kuntien avainluvut: Maanmittauslaitos, Tilastokeskus). Välimatkat kunnassa ovat todella pitkät. Kaukaisimmat sivukylät sijaitsevat n. 100 km päässä kuntakeskuksesta, Kittilän kirkonkylästä. Vuonna 2013 Kittilän asukasluku on 6478 (Sotkanet 31.12.2013). Kunnassa on kaksi selkeää palveluiden ja asutuksen keskustaa; pohjoinen Sirkan kylän alue sekä eteläinen Kittilän kirkonkylän taajama.

Kittilään on hyvät tieyhteydet, kansainvälinen lentokenttä ja säännöllinen yhdysliikenne rautatieasemille Kolariin ja Rovaniemelle.

Kittilässä toimii useita taksi- ja kuljetuspalveluita tarjoavia yrityksiä. Kittilän sisäisessä liikenteessä toimii palvelulinja. Palvelulinja on kaikille avoin asiointilinja, joka toimii kutsutaksi periaatteella. Matkasta peritään linja-autotaksan mukainen maksu. Ainoastaan linjat Molkojärvi-Kittilä-Molkojärvi ja kirkonkylän linja liikennöivät ympäri vuoden.

Luonnonympäristö

Laajassa Kittilässä riittää erilaisia maisemia sekä tilaa luonnossa liikkumiseen. Luonnossa voi esimerkiksi valokuvata, marjastaa ja kalastaa tai vaikkapa tutustua historiallisiin kohteisiin. Kittilän läpi virtaa 300 km pitkä, valjastamaton Ounasjoki.

Lainio-, Kumpu-, Kätkä- ja Levitunturi tarjoavat ulkoilumahdollisuuksia sekä talvella että kesällä. Kittilän kunnan alueelle ulottuu myös osa laajasta Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta.

Suomen suosituimmasta (hissilipunmyynnin perustella) ympärivuotisesta vapaa-ajankeskuksesta Leviltä löytyy runsaasti talvi- ja kesäreittejä. Talvisia aktiviteetteja voi harrastaa mm. moottorikelkka- ja hiihtoreitistöillä sekä laskettelurinteessä, kesäisin tarjolla on runsas patikointi-, teema-, sauvakävely- ja maastopyöräily- sekä alamäkiajoreitistö.

Rakennettu ympäristö

Teknisen toimen tehtävänä on järjestää turvalliset ja viihtyisät yhdyskuntatekniset palvelut sekä kunnan tarvitsemat toimitilat taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti, edistää luontaisen ja rakennetun ympäristön monimuotoisuuden, viihtyvyyden ja hyvän rakentamistavan säilymistä.

Tekninen osasto vastaa seuraavista tehtävistä:

1. Yleis- ja asemakaavoituksen sisältävästä maankäytön suunnittelusta
2. kunnan maa- ja vesialueiden, katujen, puistojen ja muiden yleisten alueiden hallinnasta ja hoidosta sekä vesihuollon kehittämisestä
3. toimitilojen suunnittelusta ja rakennuttamisesta
4. kunnalle lainsäädännössä osoitetuista yksityistielainsäädännön viranomaistehtävistä
5. rakentamisen ja muiden ympäristöön kohdistuvien toimenpiteiden valvonnasta
6. ympäristösuojelun valvonnasta ja edistämisestä.

Kaavoituksen tavoitteena on ohjata yhdyskuntien rakentamista, luonnonvarojen käyttöä, maisemallisia toimenpiteitä, kunnallistekniikkaa ja ympäristönsuojelua. Alueiden käytön järjestämiseksi ja ohjaamiseksi kunta laatii yleiskaavoja ja asemakaavoja. Kunnan tulee vähintään kerran vuodessa laatia kaavoituskatsaus.

Kunnan ylläpitämiä lasten leikkipuistoja löytyy Kittilän kirkonkylältä kaksi. Toinen sijaitsee osoitteessa Lukkarintie 5, kunnantalon takana. Toinen sijaitsee Aholanperäntiellä, Aholanperällä. Päiväkotien ja koulujen ollessa kiinni ovat niiden pihojen leikkipaikat yleisessä käytössä. Nämä eivät kuitenkaan ole varsinaisia leikkipuistoja.

Liikuntapaikkojen luettelosta (LIITE 1) löytyvät kaikki Kittilän kunnan ylläpitämät liikuntapaikat. Sivukylillä liikuntapaikkojen kunnossapidosta huolehtii sopimuskohtaisesti joko kyläyhdistys tai muu taho. Kunnan ylläpitämistä kulttuuritoiminnan toimitiloista Kino Yläri remontoidaan kesän 2014 aikana monitoimikulttuuritilaksi. Varsinaisia kunnan nuorisotiloja on Kittilässä ja Sirkassa (LIITE 2).

Lasten ja nuorten tai lasten ja nuorten palveluita tuottavien tahojen kuulemisesta on säädetty mm. nuorisolaissa (L 693/2010, 3.luku, 8§). Esimerkiksi leikkipuistojen tai toimitilojen saavutettavuuden, käytettävyyden ja toimivuuden osalta asianosaisten tahojen kuuleminen jo suunnitteluvaiheessa on tärkeä osa Kittilän kunnan teknisen toimen toimintaa.

2.2 VÄESTÖKEHITYS VUOSINA 2000-2040

Kittilän kunnan väkiluku lähti kasvuun erityisesti kaivostoiminnan alettua vuonna 2008 (KUVA 1). Kaivostoiminta ja matkailu tuovat Kittilään uusia asukkaita ja siten myös uusia perheitä. Lapsiperheiden osuus Kittilän kokonaisväestöstä oli vuonna 2013 38,1% (KUVA 2). Tämä on hiukan vähemmän kuin aikaisempina vuosina. Kittilään syntyy vuositasolla noin 70 lasta. Tulomuuttaja-perheet näkyvät kaikissa peruspalveluissa, mm. neuvolassa, päivähoitossa, kouluissa, terveydenhuollossa sekä sosiaalitoimistossa. Kunnan väkiluvun arvioidaan kasvavan myös tulevaisuudessa.

Vuosi	Väestö	Muutos ed. vuoteen.	Tilastokeskus	Oma ennuste
1990	6167	- 46		
1995	6205	+38		
2000	5819	- 386		
2001	5820	+1		
2002	5797	- 23		
2003	5820	+23		
2004	5833	+13		
2005	5840	+7		
2006	5887	+47		
2007	5967	+80		
2008	6039	+72		
2009	6115	+76		
2010	6183	+ 68		
2011	6279	+96		
2012	6388	+109		
2015			6607	6500
2020			6969	-
2025			7256	7200
2030			7476	-
2035			7669	-
2040			7835	-

KUVA 1: Kittilän kunnan Talousarvio 2014, Tilastokeskus.

2.3 LAPSIPERHEIDEN JA NUORTEN TALOUDELLINEN TOIMEENTULO

Perheen hyvinvointi vaikuttaa ratkaisevasti nuoren kokemuksiin elämänhallinnasta, sosiaalisesta tuesta ja omista voimavaroista. Yksi perheen hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä on taloudellinen toimeentulo. Kouluterveyskyselyn mukaan vanhempien työttömyys koko maassa on yleistynyt selvästi edellisestä kyselyvuodesta. Ainakin toinen vanhemmista oli ollut kuluneen vuoden aikana työttömänä 34 prosentilla yläluokkalaisista, 38 prosentilla lukiolaisista ja 39 prosentilla ammattiin opiskelevista. Yhä suurempi osa lapsista ja nuorista kuuluu pienituloisiin perheisiin (Virtanen 2013, s. 34-35).

Kittilän elinkeinorakenne perustuu selkeästi matkailun vetovoimaisuuteen sekä 2008 aloitettuun kaivostoimintaan. Työllisyystilanne Kittilässä on riippuvainen sesonkien vaihtelusta. Kausivaihtelusta johtuen koko vuoden työttömyysluvun keskiarvoksi muodostuu 9,5 % (Kunnan avainluvut, tilastokeskus). Kittilässä on tapahtunut merkittävää kasvua nuorisotyöttömyydessä vuosina 2011–2013 (KUVA 2).

			2011	2012	2013
<u>Väestö 31.12.</u>	Kittilä	yhteensä	6279	6388	6478
<u>Elävänä syntyneet</u>			69	59	75
<u>0 - 6-vuotiaat, % väestöstä</u>			7,4	7,3	7,3
<u>7 - 15-vuotiaat, % väestöstä</u>			9,5	9,4	9,4
<u>Lapsiperheet, % perheistä</u>			39,3	39,3	38,1
<u>Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä</u>			6,6	5,7	
<u>Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä</u>			9,1	10,2	
<u>Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta</u>			10,5	11,6	17,5

3. LASTEN JA NUORTEN SEKÄ PERHEIDEN PALVELUT

3.1 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIA EDISTÄVÄT JA ONGELMIA EHKÄISEVÄT PALVELUT

Tässä kappaleessa esitellään palveluiden nykytilaa toimialoittain.

3.1.1 Neuvolapalvelut ja suun terveys

Neuvola, koulu- opiskeluterveydenhuollossa työntekijät tekevät ennaltaehkäisevää työtä, ja tavoittavat kaikki lapset ja nuoret. Äitiys- ja lastenneuvolatoimintaa, koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa ja lasten suun terveydenhuoltoa ohjaa Valtioneuvoston asetus 2009.

Neuvolatyö on perusterveydenhuollon ennaltaehkäisevää ja terveyttä edistävää toimintaa. Neuvola antaa tukea asiakkailleen perhesuunnittelussa, lapsen odotuksen ja synnytyksen aikana sekä pikkulapsivaiheessa. Työ jatkuu saumattomasti koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa. Perheiden, lasten ja nuorten kanssa työskentelyssä korostuu moniammatillinen yhteistyö, jossa tärkeimpinä asiantuntijoina tasavertaisena toimijana ovat asiakkaat itse.

Nuorten aikuisten parissa tehtävää ennaltaehkäisevää työtä tehdään aikuistiimissä. Tavoitteena on ennaltaehkäistä sairauksia ja lisätä yksilöiden ja perheiden hyvinvointia sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pahoinvointia.

Neuvolatoiminta jakautuu perhe- koulu- ja aikuistiimeissä tehtävään työhön.

Neuvolan perhetyö on käynnistymässä syksyllä 2014.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tavoitteena on yhteistyönä koko kouluyhteisön hyvinvoinnin ja oppilaiden terveyden ja opiskelukyvyn edistäminen sekä terveen kasvun tukeminen. Tavoitteena on myös edistää ja ylläpitää opiskeluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta, sekä järjestää terveyden- ja sairaanhoitopalveluja. Järjestettävänä on myös kutsuntatarkastukset. Työmuotoina ovat vastaanottotoiminta, terveysneuvontatunnit, kotikäynnit, vanhempainillat ja moniammatilliset tapaamiset sekä osallistuminen erilaisiin terveyden edistämiseen liittyviin tilaisuuksiin. Lääkärintarkastukset järjestetään lain mukaan. Koulu ja opiskeluterveydenhuollon toimipisteitä ovat kirkonkylän koulu (ala-, yläkoulu ja lukio), Sirkan, Kaukosen, Alakylän ja Raattaman alakoulut sekä Levi-instituutti.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lakiuudistuksen (Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu – ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 380/209) myötä on tullut velvoite huolehtia ja suunnitella yleisellä tasolla kouluhyvinvointiin liittyviä asioita. Käytännön työtä ohjaa uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. Työryhmän työssä korostuu moniammatillisuus, yleinen

---

suunnittelu sekä toteuttaminen ja arviointi esim. kouluterveyskyselyn tuloksiin reagoiminen.

Suun terveys

Lasten ja nuorten suun terveydestä ja ennaltaehkäisevästä suun ja hampaiden terveydenhuollosta säädetään Valtioneuvoston asetuksessa neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten – ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 380/2009. Kuntia sitovan asetuksen tarkoituksena on ehkäisevää toimintaa tehostamalla varmistaa, että lasten, nuorten ja perheiden terveysneuvonta ja terveystarkastukset ovat suunnitelmallisia, tasoltaan yhtenäisiä ja yksilöiden ja väestön tarpeet huomioon ottavia (Valtioneuvoston asetus, 2009).

Lisäksi asetuksen mukainen toiminta auttaa ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä ja vähentää alueellista eriarvoisuutta. Asetuksella vahvistetaan terveyden edistämistä, johon kuuluu aina myös mielenterveyden edistäminen. Erityisten tuen tarpeiden varhainen tunnistaminen ja tuen oikea-aikainen järjestäminen ehkäisevät ongelmien pahenemista ja kustannusten kasvua (Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, 2009).

Kunnan on järjestettävä:

- ❖ ensimmäistä lasta odottavalle perheelle vähintään yksi suun terveydentilan ja hoidon tarpeen arvio;
- ❖ alle kouluikäiselle lapselle suun terveystarkastus, kun tämä on 1- tai 2-vuotias, 3- tai 4-vuotias ja 5- tai 6-vuotias;
- ❖ oppilaalle suun terveystarkastus ensimmäisellä, viidennellä ja kahdeksannella vuosiluokalla;
- ❖ opiskelijalle vähintään kerran opiskeluaikana suun terveystarkastus, jossa selvitetään suun terveysneuvonnan ja palvelujen tarve.
(Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 380/2009, 10§)

Kittilän kunnassa ensimmäistä lasta odottavat vanhemmat kutsutaan suuhygienistille suun terveydenhoidon neuvontakäynnille, jolloin tehdään myös hoidontarpeen arviointi. Tämä käynti on maksuton. Kun vauva on täyttänyt 3kk, äidillä on mahdollisuus liittyä ilmaisen ksylitolipurukumijakelun piiriin, jota jatketaan kunnes lapsi on 2-vuoden ikäinen. Äidin ksylitolin käytön on todettu vähentävän lapsen streptococcus mutans-bakteerin tartuntavaaraa ja edelleen kariesta.

Neuvolaikäiset lapset kutsutaan terveydenhoitajan tekemään suun tarkastukseen n. 8kk:n ikäisinä. 10 kk:n ikäisille järjestetään moniammatillinen ryhmäneuvola, jossa on mukana suun terveydenhuollon asiantuntijana suuhygienisti. Suuhygienistin tarkastukseen lapset kutsutaan n. 2 vuoden ikäisinä. 2-vuotiskäynnillä jokaiselle lapselle määritellään oma yksilöllinen kutsuväli, jonka mukaan hänet jatkossa kutsutaan tarkastukseen joko suuhygienistille tai hammaslääkärille.

Koululaiset kutsutaan hammashoitolasta hammaslääkärin tekemään suun terveystarkastukseen 1. luokalla ja tällöin määritellään jokaiselle oma yksilöllinen kutsuväli.

Jatkossa koululaiset kutsutaan joko hammaslääkärille tai suuhygienistille suun määrääaikaistarkastuksiin tämän hoitosuunnitelman mukaisesti. Suun määrääaikaistarkastukset sisältävät myös oikomishoidon tarpeen määrittämisen ja hoitoon ohjauksen. Ryhmäterveyskasvatustunteja järjestetään suun terveydenhuollosta esikoululaisille sekä 2.-, 4.-, 6.- ja 7.-luokkalaisille. Kouluilla ja iltapäiväkerhoissa on jaossa oppilaille ksylitolipastilleja ruokailuiden jälkeen. Toisen asteen opiskelijat kutsutaan suun terveystarkastukseen n. 17-vuotiaana.

Alle 18-vuotiaiden hammashoito on maksutonta.

Neuvolan toimintaohjelma sähköisenä:

http://www.kittila.fi/sites/default/files/asiakirjat/Terveys/Neuvola/Neuvola_toimintaohjelma/Kittilan_kunta_neuvolan_toimintaohjelma_2012_2017.pdf

3.1.2 Päivähoito

Lasten päivähoidolla tarkoitetaan päivähoitolaissa lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, ohjattuna ja valvottuna perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Kunnallisen päivähoitotoiminnan tavoitteena on taata lapselle turvallinen hoitopaikka muun muassa vanhempien työssäoloajaksi, tukea kotia lapsen kasvatuksessa ja antaa lapselle ikä- ja kehitystasoa vastaavia virikkeitä. Kasvatuksen päävastuu on kodilla ja vanhemmilla.

Lasten päivähoito siirtyi koululautakunnan alaisuuteen 1.1.2012. Tällä muutoksella pyritään saavuttamaan kasvatuksen, opetuksen ja hoidon katkeamaton ketju sekä yhtenäiset kasvatus-, opetus- ja hoitosuunnitelmat. Edelleen muutoksen ansiosta toteutuu varhaiskasvatusta, esiopetusta ja perusopetusta tukevien palveluiden yhtenäistäminen sosiaali-, terveys-, liikunta-, kulttuuri- ja nuorisopalveluissa. Palveluiden järjestämisessä huomioidaan myös koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta.

Kittilässä oli vuonna 2013 0-6 -vuotiaita yhteensä noin 480 lasta, joista varhaiskasvatuksen piirissä 303 eli 63 % (vuonna 2011 lapsia oli noin 460, joista varhaiskasvatuksen piirissä 275 eli 60%).

Kunnan tulee järjestää päivähoitopaikka viimeistään 4kk kuluessa päivähoitopaikan hakemisesta. Kiireelliset tapaukset käsitellään erikseen. Kunnassa päiväkotihoidon järjestetään Sirkassa, Kittilässä ja Raattamassa päiväkodeilla. Perhepäivähoitoa järjestetään hoitajan omassa sekä lasten kodissa sekä ryhmäperhepäiväkodeissa Alakylässä ja (POIS: Kittilässä ja) Kaukosessa. Lasten päivähoitoa voivat saada lapset, jotka eivät vielä ole oppivelvollisuusikäisiä ja myös sitä vanhemmat lapset on jos erityinen syy. Lapsen oikeus päivähoitoon alkaa vanhempainloman jälkeen.

Hoitopaikkoja on seuraavasti:

Alakylän pienpäiväkoti: 8 paikkaa

Kaukosen pienpäiväkoti: 12 paikkaa

Kittila:

- päiväkotiki Muksula: 63 paikkaa

- perhepäivähoito kotona: 24 paikkaa

- kolmiperhepäivähoito ja perhepäivähoito lapsen kotona 4-16 paikkaa

- kirkonkylän uusi päiväkotitoiminta: 84 paikkaa ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta. Lisäksi suunnitellaan syksyksi 2014 avoimen päiväkotiryhmän toiminnan käynnistämistä.
Sirkan päiväkotitoiminta: 117 paikkaa (vuorohoidon yksikkö, 1 -2 esiopetusryhmää)
Raattaman päiväkotitoiminta: 11 paikkaa

Määräaikaista työntekijöitä palkataan tarvittaessa. Kittilän kunta maksaa lasten kotihoidon tukeen kuntalisää hoitolisän korotuksena, jos lakisääteisen tuen hoitolisän määrä kuukaudessa on vähintään 10 euroa. Kuntalisä hoitolisään on 200 euroa/ perheen 1. lapsi. ja lakisääteiseen sisarusosaan kuntalisä on 50 euroa/ perheen seuraavat lapset. Kuntalisän toimeenpanosta huolehtii KELA.

Lapsille tehdään lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä vanhempien kanssa. Tarvittaessa suunnitelmaa laajennetaan erityisen tuen suunnitelmaksi. Varhaiseen puuttumiseen kiinnitetään huomiota. Käytössä ovat psykologin, puheterapeutin, toimintaterapeutin, sosiaalityön, neuvolan ja erikoissairaanhoidon asiantuntemus. Työntekijät osallistuvat neuvolatyöryhmään.

Erityisiä tavoitteita päivähoidolle ovat tiedonkulun tehostaminen kaikissa toimissa. Tätä varten päivähoidon (asiakasprosessit) ohjauksen käytäntöjä sosiaali- ja terveystieteisiin, kouluun sekä kuntoutukseen (puheterapiaan, lastensuojelutyöhön, toimintaterapiaan) arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti siten, että tieto on kaikkien saatavilla (kuntalaiset, vanhemmat, työntekijät). Tavoitteena on myös varhaiskasvatustieteiden tuottaminen perheiden tarpeita vastaaviksi, henkilöstön koulutus, sitoutuminen työhön ja työssä jaksaminen.

Kittilän varhaiskasvatuksessa on käytössä Lääkehuollon suunnitelma, Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma lomakkeineen sekä Monikulttuurinen päivähoito –käsikirja päivähoidon henkilöstölle.

Kehittävät toimenpiteet päivähoidossa:

☐☐ Syksyllä 2014 aletaan kiinnittää huomiota aikuisten toimijoiden käyttäytymiseen suhteessa lapsiin ja kirjataan asiat ns. palvelulupauksiksi:

- kuullaan lapsia ja perheitä,
- suunnitellaan palvelulupaukset,
- vahvistetaan kiusaamisen ehkäisyyn tarvittavia toimenpiteitä ja laaditaan jokaiseen lapsiryhmään yhdessä lasten ja vanhempien kanssa oma kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma,
- päivähoidon aikuiset toimijat sitoutuvat ammatillisuuden kehittämiseen; täydennyskoulutukset, tiimipalaverit, suunnittelutyö, kirjallisuusmateriaalin opiskeleminen on vaatimus esi- ja varhaiskasvatussuunnitelmissa
- taataan kiireettömyys ja ilo toiminnassa,
- moninaisuus ja erilaisuus on arvokasta,
- edistetään yhteisöllistä toimintaa; esiopetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmissa yhteisöllisyys –terminä avataan selkokielelle

3.1.4 Koulu

Esiopetus

Kuusivuotiaalla, seuraavana vuonna peruskoulunsa aloittavalla lapsella on oikeus kunnan järjestämään maksuttomaan esiopetukseen.

Esiopetus on tärkeä vaihe lapsen elämässä. Esiopetus tukee lapsen yksilöllistä oppimista: lapsi oppii toimiessaan ja leikkiessään yhdessä muiden lasten kanssa. Esiopetuksessa noudatetaan omaa opetussuunnitelmaa, joka pohjautuu valtakunnalliseen suunnitelmaan. Esiopetukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Esiopetusta järjestetään Kittilän ja Sirkän päiväkodeilla. Muilla sivukylillä esiopetusta annetaan kouluopetuksen yhteydessä.

Perusopetus

Perusopetusta säätelee perusopetuslaki (L 628/1998). Perusopetuksella on sekä kasvatus- että opetustehtävä. Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisinä ja yhteiskunnan jäseninä sekä opettaa tarpeellisia tietoja ja taitoja. Perusopetus tuottaa kaikille saman jatko-opintokelpoisuuden ja se on maksutonta. Opetuksen lisäksi oppikirjat ja muu oppimateriaalit sekä työvälineet ja aineet ovat maksuttomia.

Oppilaalla on myös oikeus saada jokaisena koulun työpäivänä maksuton, täysipainoinen ateria sekä tietyin edellytyksin maksuton koulukuljetus. Oppilaalla on myös oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto. Vammaisella tai muulla erityistä tukea tarvitsevalla on lisäksi oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät apuvälineet ja muun muassa tulkitsemis- ja avustajapalvelut ja apuvälineet.

Kittilän kunnassa on kuusi perusopetuksen koulua. Kirkonkylällä toimii yksi yläkoulu (luokat 7-9) sekä alakoulu (luokat 1-6), joka on nimeltään Lukkarin koulu. Lisäksi alakouluja on Alakylässä, Kaukosessa, Sirkassa ja Raattamassa.

Oppilasmäärät Kittilän peruskouluissa lukuvuonna 2013-2014)

Alakoulut: luokat 1-6	Esikoulu	Yhteensä
Alakylän koulu	1	27
Kaukosen koulu	7	32
Lukkarin koulu		228
Erityisluokka		3
Muksula	33	33
Raattaman koulu	2	10
Sirkan koulu		119
Sirkan päiväkotit	22	22
Yhteensä	66	471
Yläaste: luokat 7-9		204

Erityisopetus

Oppimista tuetaan tukiopetuksen ja osa-aikaisen tai kokoaikaisen erityisopetuksen keinoin. Yhteistyö huoltajien kanssa on tärkeää tukitoimien suunnittelussa ja toteuttamisessa. Tavoitteena on, että tuki on oikea-aikaista ja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Kittilässä toimii 2 alakoulujen kiertävää erityisopettajaa. Lukkarin koululla toimii yksi erityisluokanopettaja. Yläkoulussa työskentelee kaksi laaja-alaista erityisopettajaa. Erityisopetusta saavat lapset ja nuoret on pääsääntöisesti integroitu perusopetukseen. Lukkarin koululla toimii yksi erityisluokka.

Iltapäivätoiminta

Perusopetuslain (L 628/1998) mukainen koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta on tarkoitettu 1. ja 2. vuosiluokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien erityisopetukseen otetuille tai siirretyille oppilaille. Kunta vastaa toiminnan kokonaisuudesta. Kunta voi järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa itse, yhdessä muiden kuntien kanssa tai se voi hankkia palvelut esimerkiksi eri järjestöiltä tai yhteisöiltä. Kunnilla ei kuitenkaan ole velvollisuutta tarjota toimintaa (Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet, 2011<www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/aamu-_ja_iltapaivatoiminta/103/perusopetuksen_aamu-_ja_iltapaivatoiminnan_perusteet_2011>).

Kittilässä järjestetään aamu- ja iltapäivätoimintaa kirkonkylällä nuorisotila Käen tiloissa ja Sirkassa nuorisotila Notzkin tiloissa. Koulutoimi hallinnoi 1-2 luokkalaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa. Ohjaajina toimivat koulunkäynti- ja kouluavustajat. Nuorisotoimi hallinnoi 3-6 luokkalaisten iltapäivätoimintaa. Ohjaajina toimivat koulunkäynti- ja kouluavustajat. Kaukosessa ja Alakylässä järjestetään koulutoimen hallinnoimaa iltapäivätoimintaa yhteisesti 1-6 luokkalaisille.

Iltapäivätoiminnan ryhmiä perustetaan Kittilän kunnan alueelle, jos ryhmään ilmoittautuu vähintään viisi kokoaikaista oppilasta. Aamupäivätoimintaa on mahdollista järjestää vain Kittilän kirkonkylällä. Iltapäivätoimintaa on mahdollista järjestää klo 16 jälkeen vain kirkonkylällä ja Sirkassa, joissa se pystytään toteuttamaan yhteistyössä nuorisotoimen kanssa.

Toisen asteen opetus

Toisen asteen opetusta Kittilässä antavat Kittilän lukio ja Lapin Matkailuopisto.

Kittilän lukiossa on myös Alppikoulun monitaitolinja, johon sisältyy laskettelun, lumilautailun, telemarkin ja maastohiihdon käytännön ja teorian harjoittelua. Alppikoulussa toimii myös huippu-urheilulinja. Lukiossa opiskeli 107 opiskelijaa lukuvuonna 2013-2014.

Lapin matkailuopiston Kittilän toimipiste, entinen Levi-Instituutti, tarjoaa Kittilässä matkailualan, hotelli- ja ravintola-alan, sekä nuoriso- ja vapaa-ajan ammatillista koulutusta nuorille ja aikuisille.

Ammatillinen peruskoulutus on suunnattu peruskoulun tai lukion päättäneille nuorille. Aikuiskoulutus on ammatillista perustutkintokoulutusta, ammatillista lisä- tai täydennyskoulutusta tai erityyppisiä työelämän kehittämisspalveluja.

Lapin matkailuopistossa opiskelee vuosittain n. 250 oppilasta.

Oppilashuolto

Perusopetuslain (L 628/1998) mukaan oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä tarvittava oppilashuolto, jolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Uusi 1.8.2014 voimaantuleva Oppilas- ja opiskeluhoitolaki tarkentaa ja määrittelee oppilashuollon toimintaa tarkemmin.

Oppilashuollon keskeisenä tavoitteena on luoda terve ja turvallinen oppimis- ja kouluympäristö, suojata mielenterveyttä ja ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää koulu yhteisön hyvinvointia. Siihen sisältyy sekä yhteisöllistä että yksilöllistä tukea. Tavoitteena on myös välittämisen, huolenpidon ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuurin edistäminen koulu yhteisössä. Oppilashuollolla edistetään sekä lapsen ja nuoren oppimista että tasapainoista kasvua ja kehitystä. Olennaisena tavoitteena on oppimisen esteiden ja muiden ongelmien ehkäiseminen ja varhainen tunnistaminen. Oppilashuoltotyö kuuluu kaikille koulu yhteisössä työskenteleville aikuisille sekä oppilashuoltopalveluista vastaaville viranomaisille (Lastensuojelun Käsikirja 2011 <http://www.sosiaaliportti.fi/fifi/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva_lastensuojelu/toimintamuotoja/oppilashuolto_ja_koulun_sosiaalityo/>).

Koulukuraattorityö ja oppilaanohjaus ovat osa koulun oppilashuollon palveluita. Kittilän kunnassa työskentelee yksi koulukuraattori, jonka toimialueena ovat kaikki kunnan alakoulu, yläkoulu ja toisen asteen opiskelupaikat (lukio ja matkailuopisto). Oppilaanohjausta saa yläkoulussa, lukiossa, matkailu- ja ammattiopistossa. Muita oppilashuollon palveluja ovat koulupsykologin (3.2.3 Psykologi) ja kouluterveydenhuollon asiakastyö. Oppilaalla on subjektiivinen oikeus edellä mainittuihin oppilashuollon palveluihin.

3.1.4 Nuorisotyö

Nuorisotyötä ja -politiikkaa toteutetaan monialaisena yhteistyönä sekä yhteistyönä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa. Nuorisotyöllä tuetaan nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistetään nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parannetaan nuorten kasvu- ja elinoloja.

Kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä nuorten työpajapalvelut ja etsivä

---

nuorisotyö (L 20.2.2010/693). Lain mukaan nuorilla tarkoitetaan alle 29-vuotiaita (L 693/2010, 1.luku, 2§). Maahanmuuttajanuoret tulee huomioida kaikessa toiminnassa. Nuorisotiloja Kittilässä ja Sirkassa on modernisoitu avustuksilla. Tilat sijaitsevat vanhoissa rakennuksissa ja tarvitsevat pikaista remontointia ulkorakenteisiin. Nuorten työpajapalvelut on siirtymässä vuoden 2015 alusta Tunturi-Lapin Kehitys ry:ltä takaisin kunnan alaisuuteen.

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivää nuorisotyötä tehdään ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta. (L 693/2010 lisätty 7b§). Monialaisella yhteistyöllä tuetaan joustavaa siirtymistä kouluasteelta toiselle, opiskelupaikan saantia, mahdollisesti tulevaa kymppiluokkaa pajalla, avoimille työmarkkinoille siirtymisen tukemista, oman elämän hallintaa, armeijan suorittamista, työ- ja harjoittelumahdollisuuksia, oppilasterveydenhuollon ja mielenterveys- ja päihdehuollon sekä koulukuraattorin palveluiden saavutettavuutta. Nuorisotakuun toteutumisen seuranta ja etsivän nuorisotyön tilastointi auttavat toiminnan suunnittelussa.

Monialainen yhteistyö nuorisotoimessa

Paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten kuntaan on vuonna 2012 perustettu Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluvat opetus-, sosiaali- ja terveys ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat. Lisäksi verkostoon kuuluvat seurakunnan, Levi-Instituutin ja Nuorten työpajan edustus. Puolustushallinnon edustus toimii Aikalisä toiminnan kautta. (L 693/2010 lisätty 5a, voimaan 1.1.2011). Verkosto toimii vuorovaikutuksessa nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Verkosto ei käsittele yksittäistä nuorta koskevia asioita.

Nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa ja nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn (L 693/2010, 3.luku, 8§). Nuorisovaltuustolla on edustus koulu- ja vapaan sivistystyön lautakunnissa. Nuorisovaltuuston tehtävänä on edistää nuorten osallistumis-, vaikuttamis- ja toimintamahdollisuuksia sekä olla vaikuttamiskanava nuoria koskevissa asioissa.

Nuorisotoimen tapahtumat ovat pitkälle ennaltaehkäisevää toimintaa, varhaista tunnistamista ja varhaista puuttamista mahdollisiin ongelma-kohtiin. Tärkeää on, että erityistukea tarvitsevat nuoret saavat tukea riittävän varhaisessa vaiheessa. Nuorten sosiaalinen vahvistaminen on kohdennettua toimintaa, joka keskittyy syrjäytymisriskin alaisiin nuoriin. Lapset ja nuoret tulee huomioida kaavoituksen suunnittelussa. Harrastepaikat ja virkistäytymisalueet sekä niihin siirtyminen tulee olla liikenneturvallisia. Myös asuntotuotantoa suunniteltaessa tulee huomioida nuorille soveltuvien vuokra-asuntojen riittävä määrä. Tavoitteena on kunnan eri hallintokuntien, luottamushenkilöiden ja työntekijöiden yhteistyö ja tiedottamisen parantaminen lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. > Kehittävät toimenpiteet nuorisotyössä > Nuorisotilojen remontointi > Nuorten työpajatoiminnan joustava toiminta taataan myös v.2015 alusta

3.1.6 Liikuntapalvelut

Liikuntalain (L 18.12.1998/1054) mukaan kunnan tulee luoda edellytyksiä liikunnan harrastamiselle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä mm. terveyttä edistävää liikuntaa tukemalla kansalaistoimintaa ja tarjoamalla liikuntapaikkoja. Liikuntatoiminnan järjestäminen on pääsääntöisesti liikuntajärjestöjen vastuulla. Näitä järjestöjä Kittilässä toimii 18 kpl. Lasten ja nuorten ohjattu liikunta tapahtuu pääsääntöisesti näissä järjestöissä.

Liikuntatoimi yhteistyössä koulujen ja kansalaisopiston kanssa täydentää tarjontaa etenkin aivan nuorimmille kuntalaisille. Liikunnan järjestämisvelvoite ei koske kuitenkaan pelkästään urheiluseuroja, vaan kyse on kokonaisvaltaisesta tapahtumasta, jossa kodilla, koululla ja ympäristöllä on avainasema.

Kittilän kunnan liikuntatoimi on ollut syksystä 2010 mukana järjestämässä ohjattuja liikuntatuokioita Kittilän päiväkotia Muksulassa yhteistyössä Revontuli-opiston kanssa. Revontuli-opisto on palkannut ryhmää varten ohjaajan ja kunnan liikuntatoimi on maksanut lapsikohtaisen osallistumismaksun. Osallistuminen liikuntakerhoon on ollut lapselle maksutonta, ja näin jokaisella on ollut mahdollisuus osallistua toimintaan.

Kouluterveyskyselyn mukaan liikunnan harrastaminen vapaa-aikana on lisääntynyt nuorilla hitaasti ja vähän liikkuvien osuus on nyt pienempi kuin 2000-luvun alussa. Liikunnan harrastamiseen on kuitenkin edelleen syytä kiinnittää huomiota, sillä kolmasosa yläluokkalaisista ja lukiolaisista harrastaa hengästyttävää liikuntaa korkeintaan tunnin viikossa. Ammattiin opiskelevilla liikunnan harrastaminen on vieläkin harvinaisempaa. Heistä lähes puolet harrastaa hengästyttävää liikuntaa korkeintaan tunnin viikossa. (Jokela, 2010).

Nuorten harrastusten suuntautuminen muuhun kuin liikuntaan ja mm koulujen liikuntatuntien vähenemisen vuoksi tämän päivän nuoret liikkuvat terveytensä kannalta liian vähän. Fyysisen aktiivisuuden perussuositus kouluikäisille (7-18v) on liikkua vähintään 1-2 tuntia päivässä monipuolisesti ja ikään sopivalla tavalla. Yli kahden tunnin pituisia istumisjaksoja tulisi välttää. Ruutu-aika viihdemedian ääressä saa suositusten mukaan olla korkeintaan kaksi tuntia päivässä. Suosituksista voi tehdä johtopäätöksen, että riittävän liikunnan takaaminen lapselle on monen tekijän summa

Tavoitteena on, että kunnan liikuntapaikkojen käyttö säilyisi jatkossakin kuntalaisille maksuttomana (LIITE 2). Liikuntajärjestöjen toiminnan tukemiseen varataan riittävät määrärahat ja jakosäännöt rakennetaan niin, että avustusjärjestelmä kannustaa järjestöjä toiminnan järjestämiseen myös lapsille ja nuorille.

3.1.6 Kulttuuripalvelut

Kulttuuri on kansalaisen perusoikeus. Perustuslaissa turvataan jokaiselle Suomen kansalaiselle oikeus kulttuurielämään. YK:n lasten oikeuksien yleissopimuksessa (artikla 31) sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden lepoon ja vapaa-aikaan, hänen ikänsä

---

mukaiseen leikkimiseen ja virkistystoimintaan sekä vapaaseen osallistumiseen kulttuurielämään ja taiteisiin (Taide on mahdollisuuksia, 2002). Kuntien kulttuuritoiminnasta säädettyssä laissa on määritelty kunnan tehtäväksi edistää, tukea ja järjestää kulttuuritoimintaa kunnassa. Kunnan tehtävänä on myös järjestää kunnan asukkaille mahdollisuuksia taiteen perusopetukseen sekä harrastusta tukevaan opetukseen taiteen eri aloilla. (Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 3.8.1992/728)

Opetusministeriön lastenkulttuuripoliittinen ohjelma määrittelee taide- ja kulttuuripalvelut peruspalveluiksi. Lasten ja nuorten tulisi päästä tasavertaisesti nauttimaan omakohtaisista kokemuksista taiteen parissa.

Kittilän kunnan kulttuuripalveluiden tehtävänä on edistää kunnan omaleimaisuutta ja luoda edellytyksiä kulttuurin näkemiselle ja kokemiselle Kittilässä. Monipuolisilla kulttuuripalveluilla luodaan ja vahvistetaan valmiuksia lasten ja nuorten henkisen pääoman ja hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja kasvattamiseen. Kittilän kunnan kulttuuritoimi on mukana järjestämässä vuosittain toistuvia ja kertaluontoisia tapahtumia ja tilaisuuksia, joissa huomioidaan myös lapset ja nuoret. Kulttuuritoimi tekee yhteistyötä päiväkotien, koulujen, nuorisotoimen ja kirjaston kanssa järjestäen lapsille ja nuorille suunnattuja tapahtumia, tilaisuuksia, elokuvanäytöksiä sekä museo- ja galleriakäyntejä.

Kulttuuritoimi on mukana Lapin lasten kulttuuriverkostossa (www.taikalamppu.fi).

Kirjasto tarjoaa monipuolisen lainattavan aineiston lisäksi erilaista lapsille ja nuorille kohdistettua toimintaa, kuten satutuokioita. Kirjasto tekee yhteistyötä myös koulujen kanssa. Kulttuuriperinnön välittämisestä lapsille ja nuorille huolehtivat koulut ja päiväkodit yhteistyössä kulttuuritoimen ja kotiseutumuseon kanssa. Revontuli-opisto tarjoaa mahdollisuuden suorittaa taiteen perusopetuksen opintoja yleisen oppimäärän mukaisesti kuvataiteen, musiikin ja sirkustaiteen aloilla.

Taiteen perusopetus on ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää opetusta. Taiteen perusopetuksen tehtävänä on luoda perusta emotionaaliselle, esteettiselle ja eettiselle kasvulle sekä antaa edellytyksiä elinikäiseen taiteiden harrastamiseen. Opetuksen tehtävänä on säilyttää ja kehittää kansallista ja lappilaista kulttuuria sekä tukea oppilaan kykyä arvostaa eri kulttuureita ja toimia monikulttuurisessa yhteiskunnassa.

3.1.7 Seurakunnan ja järjestöjen lapsi-, nuoriso, ja perhetyö, yksityisten palveluntuottajien tarjoamat palvelut

Seurakunta

Kittilän seurakunta toimii yhteistyössä Lapin rovastikunnan ja Tunturi-Lapin seurakuntien kanssa ja on verkostoitunut kunnan/alueella toimivien vapaaehtoisjärjestöjen kanssa. Toiminnan painopistealueet ovat vuonna 2014-2016 seurakuntalaisten sitouttaminen jumalanpalveluselämään, yhteisöllisyyden vahvistaminen ja huolenpito heikommassa asemassa olevista ihmisistä.

Kittilän seurakunnan lapsityön tehtävänä on tukea vanhempia ja kummeja kristillisessä kasvatustyössä sekä tukea ammattikasvattajia kristillisen uskontokasvatuksen toteuttamisessa. Seurakunnan lapsityön perustavoitteena on välittää sanomaa rakastavasta Jumalasta, saada lapset tiedostamaan, että kristillinen usko ja kirkko ovat osa arkielämää.

Päiväkerho on lapsen seurakunta, missä annetaan kasteopetusta ja tuetaan lapsen omaa kristillistä kasvua. Päiväkerho ymmärretään lapsen kokonaisvaltaista kasvua vaalivaksi kasvatukseksi.

Vanhempien ja kasvattajien kohtaaminen tapahtuu päivittäin, joko heidän tuodessa lapsiaan kerhoihin tai heidän käydessä perhekerhoissa tai –kahvilassa. Tiivistä yhteistyötä tehdään myös Kittilän MLL:n kanssa sekä pyritään säännöllisiin yhteydenpitoihin myös kunnan perhetyöntekijöiden kanssa.

Lapsityössä työskentelee vakituisesti kaksi lastenohjaajaa. Lisäksi lapsityössä voi olla opiskelijoita (mm. Ylitornion Kristillisestä opistosta), työelämän harjoittelijoita (Kelan kustantamana), kesätyöntekijöitä sekä leiri-isosia.

Seurakunnan nuorisotoiminnan tavoitteina ja painopisteinä ovat muun muassa nuorten osallistuminen seurakunnan eri toimintoihin sekä avustajina että osallistujina, perheiden ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tukeminen, yhteistyö varhaisnuoriso- ja nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa, toiminnan tarjoaminen kattavasti koko Kittilän seurakunnan alueella sekä eri ikäryhmien (varhaisnuoret, nuoret, nuoret aikuiset) huomioiminen tasapuolisesti. Nuorisotyötä tekee kaksi nuorisotyöntekijää. Lisäksi seurakunnassa on vuosittain työssäoppimisjaksoilla opiskelijoita Levi-instituutista ja Diakista.

Seurakunnan nuorisotoiminta ja kunnan nuorisotyö järjestävät vuosittain yhteistyönä ns. Kymppileirit kymmenen vuotta täyttävälle.

Yhdistystoiminta

Kittilän alueella toimii useita eri järjestöjä, jotka työskentelevät lasten, nuorten ja aikuisten kanssa. Yhdistykset järjestävät monipuolisesti tapahtumia, kerhoja ja kesätoita. Yhdistysten välinen yhteistyö ja yhteistyö kunnan koulu ja - nuorisotoimen kanssa on

---

monipuolista ja ympärivuotista. Aktiivisten toimijoiden joukko pienessä kunnassa on kuitenkin pieni. Kittilän elinkeinopalvelu KIDEVE ylläpitää yhdistysrekisteriä kittiläläisistä yhdistyksistä.

<http://www.muutakittilaan.fi/>

Kittilän kansalaisopiston toiminta siirtyi vuoden 2010 alussa alueellisen Revontuli-Opiston hoidettavaksi (mukana Kittilä, Sodankylä, Enontekiö). Opisto tekee yhteistyötä esimerkiksi Kittilän koulutoimen kanssa. Revontuli-Opisto tarjoaa erilaisia kursseja ja harrastusmahdollisuuksia ympäri Kittilän kuntaa.

3.2 ERITYISPALVELUT

3.2.1 Toimintaterapia

Kittilän kunnassa on yksi toimintaterapeutin toimi.

Toimintaterapia on osa lääkinnällistä kuntoutusta, jonka tavoitteena on antaa asiakkaalle keinoja selviytyä mahdollisimman omatoimisesti arjen tilanteissa. Terapian avulla toimintakykyä ja kehitystä pyritään edistämään ja ylläpitämään opastamalla asiakasta löytämään keinoja huolehtia itsestään, olemaan vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa, tekemään työtä, opiskelemaan, viettämään vapaa-aikaa tai leikkimään.

Lasten toimintaterapian kohderyhmänä ovat lapset, joilla on tai epäillään olevan kehitysviivettä jollakin kehityksen osa-alueella. Vaikeudet voivat näkyä esimerkiksi lapsen liikunnallisissa taidoissa, keskittymisessä, käden taidoissa, pukeutumisessa tai leikeissä. Terapian perustana on toimintaterapeutin suorittama arviointi, jossa kartoitetaan erityisen tuen tarve.

Lasten toimintaterapian tavoitteena on lapsen kokonaiskehityksen tukeminen, jotta lapsi kehittyä ja pystyy rajoituksista huolimatta saavuttamaan leikin, päivittäisten toimintojen sekä vuorovaikutuksen valmiuksia ja taitoja. Terapiamenetelmänä voidaan käyttää tavoitteellista ja ohjattua leikkiä, erilaisia pelejä, sekä kehitystä tukevia tehtäviä. Toimintaterapia toteutetaan arjen toimintaympäristössä: kotona, päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai koulussa. Vanhemmat tai hoitajat/opettajat voivat olla seuraamassa toimintaterapiaa. Terapiajakson lopulla pidetään yleensä yhteistyöpalaveri, jossa lapsen lähipiiri miettii kuntoutuksen vaikuttavuutta ja jatkotarpeita. Palaveriin voivat osallistua toimintaterapeutin ja vanhempien lisäksi päivähoitaja, lastentarhanopettaja, opettaja, puhe- tai fysioterapeutti.

3.2.2 Puheterapia

Kittilän kunnassa on tällä hetkellä yksi kunnallinen puheterapeutin toimi. Puheterapeutin tehtävänä on vastata koko Kittilän kunnan väestön puheterapiasta. Kittilän kunnassa puheterapeutin työ painottuu pääasiassa alle kouluikäisten lasten sekä aikuisneurologisten asiakkaiden kuntoutukseen. Puheterapeutin vastaanotolle tullaan pääasiassa terveydenhoitajan tai lääkärin läheteellä. Vanhemmat voivat olla myös itse yhteydessä puheterapeuttiin.

Kittilän kunta ostaa myös harkinnanvaraisesti lääkinällisenä kuntoutuksena puheterapiaa yksityissektorilta.

3.2.3 Psykologin palvelut

Kittilän kunnassa on kaksi psykologin virkaa/tointa. Psykologin työ on lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen tukemista. Työ on sekä ennalta ehkäisevää - että korjaavaa.

Ennaltaehkäisevä työ sisältää mm oppimisvaikeuksien varhaista toteamista ja kartoittamista yhteistyössä neuvolan, päiväkodin tai koulun kanssa. Lasten kasvatukseen liittyvät keskustelut perheiden kanssa ovat myös osa ennaltaehkäisevää työtä.

Lasten ja nuorten kanssa tehtävä psykoterapia edustaa psykologin työn kuntouttavaa puolta.

Psykologin palvelut ovat myös aikuisväestön käytettävissä. Palvelua tarjotaan esimerkiksi parisuhdeongelmissa, erilaisissa kriiseissä ja mielenterveyttä koettelevissa elämänvaiheissa.

3.3 LASTENSUOJELUN SOSIAALITYÖ

Uusi lastensuojelulaki astui voimaan 1.1.2008 (L 417/2007). Velvoite tehdä lastensuojeluilmoitus on uudessa laissa säädetty entistä laajemmalle joukolla lasten ja heidän perheidensä kanssa työskenteleviä (25 §). Ilmoitusvelvollisuus syntyy, jos siihen velvoitettu henkilö arvioi, että lapsen hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai lapsen oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Ilmoituksen voi tehdä salassapitosäännösten estämättä.

Lastensuojelun tavoitteena on turvata lapselle oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista on vanhemmilla, Lastensuojelu tukee vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa järjestämällä palveluja ja tukitoimia.

Kittilässä on tällä hetkellä kolme sosiaalityöntekijän virkaa. Kaikki sosiaalityöntekijät vastaavat myös lastensuojelun sosiaalityöstä.

3.3.1 Lastensuojelutarpeen selvitys

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän on arvioitava lastensuojeluilmoituksen tai lastensuojeluhakemuksen vireille tulon jälkeen seitsemän (7) arkipäivän aikana, lähdetäänkö ilmoituksesta tekemään lastensuojelutarpeen selvitystä. Selvitys on tehtävä viivytystä ja sen on valmistuttava kolmen (3) kuukauden kuluessa lastensuojeluasian vireille tulosta.

Lastensuojelutarpeen selvityksen aikana tavataan lasta ja vanhempia ja mahdollisesti koko perhettä, käydään kotikäynnillä ja sovitaan lopputapaaminen, jossa kerrotaan

selvityksen tulos. Selvityksen aikana lapsi on lastensuojeluasiakas. Selvityksen aikana ollaan myös yhteydessä lasta ja nuorta hoitaviin muihin tahoihin, kuten kouluun, neuvolaan ja päiväkotiin lapsen tilanteen arvioimiseksi.

Selvityksen tavoitteena on tutkia lapsen suojelun tarvetta ja tuen tarvetta, jotta voidaan arvioida, tarvitseeko lapsi tai nuori sekä hänen perheensä lastensuojelun tukea ja palveluja. Selvitys auttaa kaikkia siihen osallistuvia ymmärtämään, mistä huoli on syntynyt ja miten osalliset siihen suhtautuvat. Selvitys on interventio perheen elämään, sillä vanhemmat tai läheiset joutuvat miettimään tilanteen syitä ja etsimään ratkaisua. Yhtä lailla lapsi tai nuori miettii tilannetta ja voi kokea hyvin merkitykselliseksi sen, että hänen näkemyksiään ja mielipiteitään kuunnellaan.

Tavoitteena on myös arvioida riskien ja ongelmien merkitystä tämän hetkisessä elämäntilanteessa sekä tulevaisuudessa, Selvityksessä tuleekin arvioida, miten suojellaan tai tuetaan lapsen tai nuoren hyvinvointia myös tulevaisuudessa.

3.3.2 Avohuolto

Valtaosa lapsi- ja perhekohtaisesta lastensuojelusta toteutuu lapsen ja perheen elämäntilanteen paranemiseen ja kuntoutumiseen tähtäävillä avohuollon tukitoimilla. Tukitoimia suunnitellaan ja niistä sovitaan mahdollisimman pitkälle lapsen ja perheen kanssa yhdessä ja ne perustuvat kirjalliseen sopimukseen.

Terveystieteiden, päivähoito- ja oppilashuollon tukipalveluja voidaan järjestää lapselle myös lastensuojelun avohuollon tukitoimina. Tällöin työskentelylle on lapsen asiakassuunnitelman mukaisesti määritelty erityiset tavoitteet.

Näiden tukitoimien lisäksi on sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen järjestettävä erityisesti seuraavia lastensuojelulaissa mainittuja avohuollon tukitoimia:

- *lastensuojelun perhetyö*
- lapsen tai perheen lyhytaikainen avohuollon sijoitus,
- tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta
- vertaisryhmätoiminta
- loma- ja virkistystoiminta,
- lapsen ja perheen taloudellinen tukeminen sekä asumisen puutteiden korjaaminen

Tukitoimet räätälöidään yksittäisen lapsen tai asiakasryhmän tarpeisiin.

Lastensuojelun perhetyö

Lastensuojelun perhetyö on lastensuojelualain mukainen avohuollon tukitoimi, johon hakeudutaan lapsiperheiden sosiaalityöntekijöiden kautta. He tekevät perheessä lastensuojelutarpeen arvioinnin ja sopivat perheen kanssa perhetyön aloittamisesta. Lastensuojelun perhetyön työtoimintamuotoina ovat kotikäynnit, tapaamiset kodin ulkopuolella, perhetyön suunnitelmanneuvottelut, yhteistyö lapsen/perheen muiden hoitavien tahojen kanssa, muu ryhmätoiminta, retket ja leirit. Kittilän kunnassa on tehty

---

perhetyötä pääasiallisesti erilaisten hankkeiden ja projektien muodossa, mutta syksyllä 2009 kuntaan perustettiin kaksi perhetyöntekijän työsuhdetta.

Työ on suunniteltua ja suunnitelmallista, koska jokaiselle perheelle tehdään oma sopimus, jossa määritellään työn tavoitteet. Suunnitelmaa seurataan säännöllisesti ja päivitetään tarpeen vaatiessa. Ensimmäiseen tapaamiseen perheen kanssa osallistuvat lähettävä taho ja molemmat perhetyöntekijät. Perheet ohjautuvat perhetyöntekijöille pääsääntöisesti neuvolan, päivähoiton ja sosiaalitoimiston kautta.

Perhetyö on tehnyt yhteistyötä muun muassa seurakunnan lapsityön kanssa järjestämällä joka toinen keskiviikko perhekahvilaa toimitila ”Kotilossa”. Myös Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa tehdään yhteistyötä.

Lastensuojelun avohuollon ostopalveluina ostetaan myös Ensi- ja turvakodin palveluja. Palvelujen ostot ovat lisääntyneet viime vuosina. Lastensuojelullisin perustein ostetaan myös jonkin verran valvottuja tapaamisia.

Lapsiperheiden kotipalvelu

Lapsiperheille on järjestetty kotihoitoa satunnaisesti resurssien sallimissa rajoissa. Yhteistyötä on tehty ja tehdään jatkossakin päivähoiton ja sosiaalitoimen kanssa lapsiperheiden arjessa selviytymisen tukemiseksi.

Neuvolan perhetyöntekijän kanssa kotihoito tulee tekemään yhteistyötä. Perhetyöntekijä on päävastuussa palveluohjauksesta ja palvelusuunnitelman tekemisestä apua tarvitsevalle lapsiperheelle. Palvelusuunnitelman perusteella sovitaan mahdolliset kotihoidon palvelut. Näitä voivat olla kotihoidon palvelusetelit säännöllisen tai tilapäisen kotihoidon ostamiseen, määräaikaiset siivouspalvelusetelit tai kotihoidon itse tuottamat palvelut.

Kotihoitoon on tarkoitus kokeiluna palkata oma työntekijä lapsiperheille. Työntekijän toimenkuvaan kuuluisivat muun muassa lasten perushoito, kodin yleissiisteyden ylläpitäminen, lasten vaatehuolto sekä lasten ruokailusta huolehtiminen.

Lapsiperheillä on myös mahdollisuus ostaa yksityiseltä palveluntuottajalta sosiaalihuoltolain mukaista palvelua arvonlisäverottomasti (arvonlisälaki 37 §, 38 §) kun palvelun tarkoituksena on huolehtia lasten ja nuorten huollosta. Yksityiset palveluntuottajat voivat myydä sosiaalihuoltopalveluja arvonlisäverottomasti vain, jos toiminta on sosiaaliviranomaisten valvomaa ja palvelut myydään sosiaalihuollon tarpeessa olevalle henkilölle (jonka toimintakyky on alentunut esimerkiksi iän tai sairauden takia). Ostettaessa palveluja yksityiseltä palveluntuottajalta ei tarvita asiakaskohtaista sosiaaliviranomaisen päätöstä, mutta seuraavien edellytysten on täyttyttävä:

- Palveluntuottaja on tehnyt muiden kuin ympärivuorokautisten palvelujen tuottamisesta ilmoituksen siihen kuntaan, jossa hän toimii. Ilmoitus täytyy tehdä myös kotipalvelujen tukipalvelujen tuottamisesta, esimerkiksi siivouspalveluista. Jos palvelun tuottaja toimii useissa kunnissa, ilmoitus täytyy tehdä kaikkiin kuntiin. Ympärivuorokautisten sosiaalihuoltopalvelujen tuottamiseen vaaditaan sosiaaliviranomaisen lupa.
- Palveluntuottaja on tehnyt palvelusuunnitelman yhdessä asiakkaan kanssa.
- Palveluntuottaja on tehnyt asiakkaan kanssa palvelusopimuksen palvelujen tuottamisesta sosiaalihuoltopalveluina.
- Palveluntuottajalla on vastuuhenkilö, joka vastaa palvelujen laadusta.
- Palveluntuottajalla on oma valvontasuunnitelma.

Perheellä on oikeus myös kotitalousvähennykseen kun ostettava palvelu on tavanomaista hoiva- ja hoitotyötä. Tavanomaisuudella tarkoitetaan hoiva- ja hoitotyötä, jota tehdään yleisesti kodissa asuvien henkilöiden hyväksi

Kotitalousvähennystä ei myönnetä, jos välittömästi samaa työsuoritusta varten on saatu omaishoidon tukea, kunnan myöntämä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluseteli, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tukea (hoitorahaa, -lisää ja kunnallista korotusta), julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukaista palkkatukea tai väliaikaisesta työnantajan matalapalkkatuesta annetussa laissa (1078/2005) tarkoitettua tukea

Lähteet:

www.vero.fi: Yksityisten sosiaalihuoltopalvelujen arvonlisäverotus

www.vero.fi: Kotitalousvähennys

3.3.3 Sijaishuolto

Lapsi voidaan lastensuojelulain 38§:n mukaan kiireellisesti sijoittaa kodin ulkopuolelle, jos hän on välittömässä vaarassa. Kiireellinen sijoitus on voimassa enintään 30 vuorokautta ja sitä voidaan jatkaa asianosaisten suostumuksella 45 vuorokauteen huostaanoton valmistelemiseksi sekä hallinto-oikeuden päätöksellä 60 vuorokauteen.

Jos avohuollon tukitoimin ei kyetä riittävästi auttamaan lasta, on hänellä oikeus huostaanottoon ja sijaishuoltoon. Sijaishuollolla tarkoitetaan lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella, joko perheessä tai laitoksessa. Sijoitus voi tapahtua myös lapsen sukulaisperheeseen.

Lasten sijaishuolto ei yleensä ole tarkoitettu pysyväksi. Viranomaisilla on velvollisuus tukea lapsen biologisia vanhempia niin, että he kykenisivät itse huolehtimaan lapsestaan. Kodin olosuhteiden ja vanhempien toiminnan pysyvää kuntoutumista varten vanhemmille laaditaan yleensä oma asiakassuunnitelma.

Kaikille sijoitetuille tehdään asiakassuunnitelma, jota tarkastetaan vuodessa pari kertaa. Biologisille vanhemmille ehdotetaan kuntoutussuunnitelman tekemistä.

3.3.4 Jälkihuolto

Sijoituksen päättymisen jälkeen lapsi tai nuori saattaa olla pitkään erityisen tuen tarpeessa ja tätä tukea tarjotaan jälkihuoltona. Jälkihuollon tarkoituksena on helpottaa lapsen tai nuoren kotiutumista tai itsenäistymistä. Jälkihuolto on järjestettävä aina vähintään puoli vuotta kestäneen sijoituksen jälkeen lapsen iästä riippumatta ja sitä varten tehdään erillinen asiakassuunnitelma. Jälkihuollon on velvollinen järjestämään se kunta, joka on ollut vastuussa sijaishuollon järjestämisestä. Jälkihuolto voi jatkua siihen asti, kun nuori täyttää 21 vuotta.

3.3.5 Huolto- ja tapaamissopimukset, oikeudelle annettavat selvitykset

Lapsen asemaa säätelee laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (L 361/1983). Lapsen huollon tarkoituksena on turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lapsen yksilöllisten tarpeiden ja toivomusten mukaisesti. Huollon tulee turvata myönteiset ja läheiset ihmissuhteet erityisesti lapsen ja hänen vanhempiensa välillä. Lapselle tulee turvata hyvä hoito ja kasvatus sekä lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellinen valvonta ja huolenpito. Lapselle on pyrittävä antamaan turvallinen ja virikkeitä antava kasvuympäristö sekä lapsen taipumuksia ja toivomuksia vastaava koulutus (L 361/1983, 1§). Yhteishuollolla tarkoitetaan, että vanhemmat päättävät yhdessä lapsen asioista ja kummallakin huoltajalla on oikeus saada viranomaisilta lapseen liittyviä tietoja. Erotilanteessa tai jos vanhemmat eivät ole avioliitossa, virallistetaan lapsen asuminen sekä huoltajuus ja tapaamiskäytäntö lastenvalvojan luona tehtävällä huolto- ja tapaamissopimuksella.

Lapsen tapaamisoikeuden tarkoituksena on turvata lapselle oikeus pitää yhteyttä ja tavata vanhempansa, jonka luona lapsi ei asu. Lapsella on oikeus tavata vanhempansa riippumatta siitä, onko vanhempi lapsen huoltaja vai ei. Tapaamisoikeus voidaan vahvistaa vain lapsen ja vanhemman välille.

3.3.6 Ottolapsineuvonta

Ottolapsineuvontaa antavat kunnan sosiaalityöntekijät. Mahdollisuus on myös ostaa neuvonta Pelastakaa Lapset ry:ltä.

3.3.7 Seudulliset palvelut

Järjestöistä Pelastakaa Lapset ry tarjoaa lastensuojelun konsultaatiopalveluja, tukiperhepalveluja. Mannerheimin lastensuojeluliitto Lapin piiri tarjoaa Kittilään koulutuspalveluja.

Kittilän kunnan sosiaalipäivystyspalvelut ostetaan Merikratos Oy:ltä. Virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystyspalvelut tavoittaa hätäkeskuksen 112 kautta.

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus POSKE järjestää läheisneuvonpitoja Kittilässä. Läheisneuvonpito on työmenetelmä, jolla vahvistetaan omaisten ja läheisten ihmisten toimintaa lapsen, nuoren, aikuisen tai vanhan ihmisen tukiverkostona ja voimavarana. Läheisneuvonpidossa tehdään ihmistä koskevia päätöksiä ja suunnitelmia. Päähenkilö on läsnä läheisneuvonpidossa. Kuka tahansa perheenjäsen, läheinen tai viranomainen voi tehdä aloitteen neuvonpidon koollekutsumisesta. Kuntien sosiaalityöntekijät antavat toimeksiannot läheisneuvonpitojen kutsumiseen.

Poske mahdollistaa Kittilän kunnalle työparityötä sosiaalityöhön.

3.4 LASTEN HUOMIOINTI AIKUISTEN PALVELUISSA

Kokemustieto ja tutkimustulokset osoittavat, että vanhempien mielenterveys- ja päihdeongelmat sekä taloudelliset vaikeudet vaikuttavat monella tavoin perheen elämän osa-alueisiin: ihmissuhteisiin, vanhemmuuteen sekä perheen sosiaaliseen verkostoon. Huolien kasautuessa vanhemman sosiaaliset, taloudelliset, ja ihmissuhderessurssit ovat vähissä, mikä heijastuu monilla tavoin koko perheen ja myös lasten ja nuorten elämänehtoihin. (Solantaus et al. 2011).

Ylisukupolvisen kierteen vähentämiseksi ja katkaisemiseksi tarvitaan sekä aikuispalveluissa että monisektoriaalisessa palvelurakenteessa ja käytännössä systeemin muutosta. Perheen rinnalle täytyy asettua heti, kun perhe tai sen jäsen tulee palvelujen piiriin, on kyseessä sitten toimeentulon tuki, työvoimatoimisto, tai aikuisten mielenterveys- tai päihdepalvelut. Terveystieteiden tutkimusten mukaan 70% edellyttää lasten huomioimisen myös silloin kun vanhempi sairastaa fyysistä sairautta. (Solantaus et al. 2011).

Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL) kärkihankkeen (Toimiva lapsi & perhe I ja II -hankkeet) myötä on kehitetty työmenetelmäperhettä. Kittilän kunnalla on ollut mahdollisuus ja valmiudet ottaa käyttöön työmenetelmäperheen osia. Työmenetelmäperhe tarjoaa lähtökohtaisesti menetelmiä ennaltaehkäisyyn, mutta niitä voidaan käyttää tietyiltä osin myös korjaavissa palveluissa. Käytännössä Kittilän kunnan työntekijöillä päivähoitossa, koulussa, neuvolatoiminnassa, mielenterveys- ja sosiaalitoimessa on valmius tarjota vanhemmalle työmenetelmäperheen Lapset puheeksi -keskustelua ja tarvittaessa Lapset puheeksi – Neuvonpitoa. (Solantaus et al. 2011).

Lapset puheeksi –keskustelun ja Lapset puheeksi –Neuvonpito menetelmien tarkoituksena on auttaa vanhempia ja muita lasten kanssa toimivia henkilöitä kuten esim. päivähoitajia ja opettajia toimimaan lapsia ja perhettä tukevasti sekä saamaan tarvittaessa apua. Menetelmien pyrkimyksenä on avoin keskustelu perheessä ja palveluissa, perheen voimavarojen esille tuominen ja niiden tukeminen ja vanhemmuuden ja lasten kehitysedellytysten turvaaminen. (Solantaus et al. 2011).

Aikuissosiaalityö

Aikuissosiaalityön tavoitteina on tukea ja auttaa yksilöitä ja perheitä selviytymään velvoitteistaan yhteiskunnan jäsenenä. Asiakkaille annetaan ohjausta ja neuvontaa, selvitetään asiakkaiden kanssa heidän vaikeuksiaan sekä järjestetään erilaisia tarvittavia tukitoimia, jotka ylläpitävät ja edistävät yksilön ja perheen turvallisuutta ja suoriutumista.

Kittilän kunnan sosiaali- ja terveystoimintaa suunnataan ennaltaehkäisevään toimintaan ja avopalveluihin. Sosiaalitoimistoa työllistävät eniten toimeentulotukiasiat sekä lastensuojelu. Kunnassa on vuonna 2011 kolme vakituista sosiaalityöntekijän virkaa. Kittilän kunnan sosiaalipäivystyspalvelut ostetaan Merikratos Oy:ltä. Virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystyspalvelut tavoittaa hätäkeskuksen 112 kautta.

Päihde- ja mielenterveyspalvelut

Kittilän mielenterveystoimisto tarjoaa palveluitaan laajalle asiakaskunnalle; sekä aikuisille ja vanhuksille että nuorille ja lapsille. Erikoistumisalueena on mielenterveyden häiriöiden ja sairauksien hoito erilaisten terapeuttisten keskustelujen avulla sekä ihmisten auttaminen tavallisissa elämän pulmissa ja kriiseissä.

Hoitoon voi hakeutua ilman lähetettä. Asiakkaita ovat vaikeuksia tai kriisejä kohdanneet yksityishenkilöt ja perheet, pariskunnat, päihteiden ja alkoholiongelmien kanssa kamppailevat henkilöt ja heidän omaisensa sekä psyykkisesti pitkäaikaissairaat, joille tehdään hoito- ja kuntoutussuunnitelmia sekä mm. masennuksesta ja työuupumuksesta kärsivät.

Perheissä, joissa käytetään runsaasti päihteitä, lapset ottavat usein jo varhain aikuisen vastuun ja vaikuttavat pärjääviltä. Emotionaalista huolenpitoa ja ikäkauteen kuuluvia kehitysmahdollisuuksia vaille jäävä lapsi on kuitenkin altis psyykkisille ongelmille, kuten masennukselle ja syömishäiriöille. Paljon päihteitä käyttävien vanhempien lapsilla on kasvanut riski erityyppiseen ongelmakäyttäytymiseen. Päihdeongelmat aiheuttavat usein myös riskin niiden siirtymisestä seuraavalle sukupolvelle. Vanhempien päihteiden käytön vaikutukset lapsen myöhempään elämään eivät kuitenkaan ole yksiselitteisiä. Tämä antaa mahdollisuuden ongelmien ylisukupolvisen ketjun murtamiseen oikein kohdennetulla avulla ja tuella. (Jokela 2010, s. 37).

Psykiatrin palvelut

Tällä hetkellä mielenterveystoimistossa käy psykiatri kerran viikossa. Lisäksi käytetään videokonsultaatio mahdollisuutta mm lasten psykiatria.

Yhteistyö ja konsultointi

Mielenterveystyöntekijät toimivat jäsenenä moniammatillisissa työryhmissä ja antavat konsulttiapua erilaisissa mielenterveyteen liittyvissä kysymyksissä. Yhteistyökumppanit ovat kunnan eri toimialoilta, kuten sosiaali-, koulutoimesta, päivähoidosta, kotipalvelusta, terveyskeskuksen vuodeosastolta ja työvoimahallinnosta. Mielenterveystyöntekijät ovat myös yhteyshenkilönä ja moniammatillisen työryhmän jäsenenä muiden hoitolaitosten kanssa asioitaessa, kuten Muurolan sairaalan, päihdekliniikoiden ja kuntoutumiskotien. Niin ikään mielenterveystyöntekijät toimivat yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa ja osallistuvat eri mielenterveyttä tukevien projektien toimintaan.

Perusterveydenhuolto

Perusterveydenhuolto sisältää terveysneuvonnan, kotisairaanhoidon, vastaanoton, mielenterveystyön, sairaankuljetuksen, laboratorion, röntgenin, kuntoutuksen, väline- ja lääkehuollon, suun terveydenhuollon sekä vuodeosastohoidon.

---

4. LASTEN JA NUORTEN KOKEMA HYVINVOINTI

Lasten ja nuorten kokema hyvinvointi on koottu tähän suunnitelmaan Kouluterveyskysely 2013 Kittilän kuntaraportissa esitettyjen tulosten perusteella (Virtanen, 2013).

Vuonna 2013 Kouluterveyskyselyn aineistonkeruussa tapahtui suuria muutoksia. Kysely toteutettiin ensimmäistä kertaa yhtä aikaa koko maassa. Tämän vuoksi kyselyä ei toteutettu lainkaan vuonna 2012. Toinen merkittävä muutos oli kyselylomakkeen muuttaminen sähköiseksi ammatillisissa oppilaitoksissa. Peruskouluissa ja lukioissa käytettiin edelleen paperista kyselylomaketta. Vuonna 2013 uudistettiin myös joitakin kysymyksiä

Kouluterveyskyselyn kuntaraportissa esitetään tiivistetysti tärkeimmät ilon- ja huolenaiheet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla sekä lukion 1. ja 2. luokan opiskelijoilla vuonna 2013. Mukaan on valittu merkittävät kahden viimeisimmän kyselyvuoden välillä ka pidemmällä aikavälillä tapahtuneet muutokset.

ILONAIHEET	HUOLENAIHEET
<p>8. ja 9. luokkien oppilaat</p> <p>Vanhemmat tiesivät paremmin lapsensa viikonloppuilojen viettoapaikan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa vähentyivät • Läheiset ystävyyssuhteet yleistyivät • Kuulluksi tuleminen koulussa lisääntyi • Kouluterveydenhoitajan vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi • Koululääkärin vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi • Koulupsykologin vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi <p>Lukio</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanhempien tupakointi vähentyi • Läheiset ystävyyssuhteet yleistyivät • Opiskeluun liittyvät vaikeudet vähentyivät • Lintsaaminen vähentyi • Tietoisuus tavoista vaikuttaa koulun asioihin lisääntyi • Koettu terveydentila parani • Viikottain koetut niska- ja hartiakivut vähenivät • Ylipainoisia oli vähemmän • Humalajuominen vähentyi • Koulupsykologin vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi • Koulunkäynnin vaikeuksiin saatiin yleisemmin apua	<p>8. ja 9. luokkien oppilaat</p> <p>Vanhempien työttömyys lisääntyi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Perheen yhteinen ateriointi iltaisin vähentyi • Läheisen alkoholin käytön aiheuttamat ongelmat lisääntyivät • Fyysistä uhkaa koettiin yleisemmin • Koulun fyysiset työolot koettiin puutteellisemmiksi • Koulutapaturmat lisääntyivät • Koulun työilmapiiri heikkeni • Koulutyön määrä koettiin yleisemmin liian suureksi • Opiskeluun liittyvät vaikeudet lisääntyivät • Useiden oireiden kokeminen päivittäin lisääntyi • Päivittäin koettu väsymys lisääntyi • Viikoittain koetut niska- tai hartiakivut lisääntyivät • Viikoittain koettu päänsärky yleistyi • Koulu-uupumus lisääntyi • Koululounaan syöminen päivittäin vähentyi • Liikunnan harrastaminen vapaa-ajalla vähentyi • Ruutuaika arkipäivisin lisääntyi • Huumeekokeilut lisääntyivät • Avun saaminen koulunkäynnin vaikeuksiin vähentyi <p>Lukio</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanhempien työttömyys lisääntyi • Koulun fyysiset työolot koettiin puutteellisemmiksi • Huumeekokeilut lisääntyivät

Kouluterveyskyselyyn Kittilän kunta on osallistunut vuosina 2000–2013. Kouluterveyskysely tuottaa tietoa elinoloista, kouluoloista, koetusta terveydestä, terveystottumuksista sekä opiskelija- ja oppilashuollosta.

Toista kertaa kunnille toimitettiin oppilas- ja opiskelijahuollolle sekä kunnan poliittisille päättäjäille suunnatut indikaattorikoosteet, jotka on kehitetty yhteistyössä kuntien ja koulujen kanssa. Koosteiden avulla halutaan palvella aiempaa paremmin oppilas- ja opiskelijahuollon työtä sekä kunnallista päätöksentekoa. Niitä voidaan hyödyntää esimerkiksi lastensuojelusuunnitelman tai hyvinvointikertomuksen laadinnassa.

Osa elinoloja, kouluoloja, koettua terveyttä, terveystottumuksia sekä kokemuksia opiskelija- ja oppilashuollosta kuvaavista indikaattoreista on muodostettu useasta kysymyksestä, osa perustuu yksittäisiin kysymyksiin. Tuloksista on laadittu sekä kuviota että taulukoita. Luettavuuden lisäämiseksi indikaattoreiden nimiä on taulukoissa yksinkertaistettu ja osa niistä on esitetty käänteisenä verrattuna indikaattorikuvioihin.

Hyvinvointisuunnitelmassa esitetään kuviot jotka kertovat muutoksista verrattuna kyselyvuosiin. Nuorten kokemaa hyvinvointia selvitetään kysymyksillä elinoloista, kouluoloista, koetusta terveydestä, terveystottumuksista ja oppilas- ja opiskelijahuollon tuesta. Kokonaisuudessaan Kouluterveyskyselyn Kittilän kuntaraportti on luettavissa [www-](http://www.kittila.fi) osoitteessa

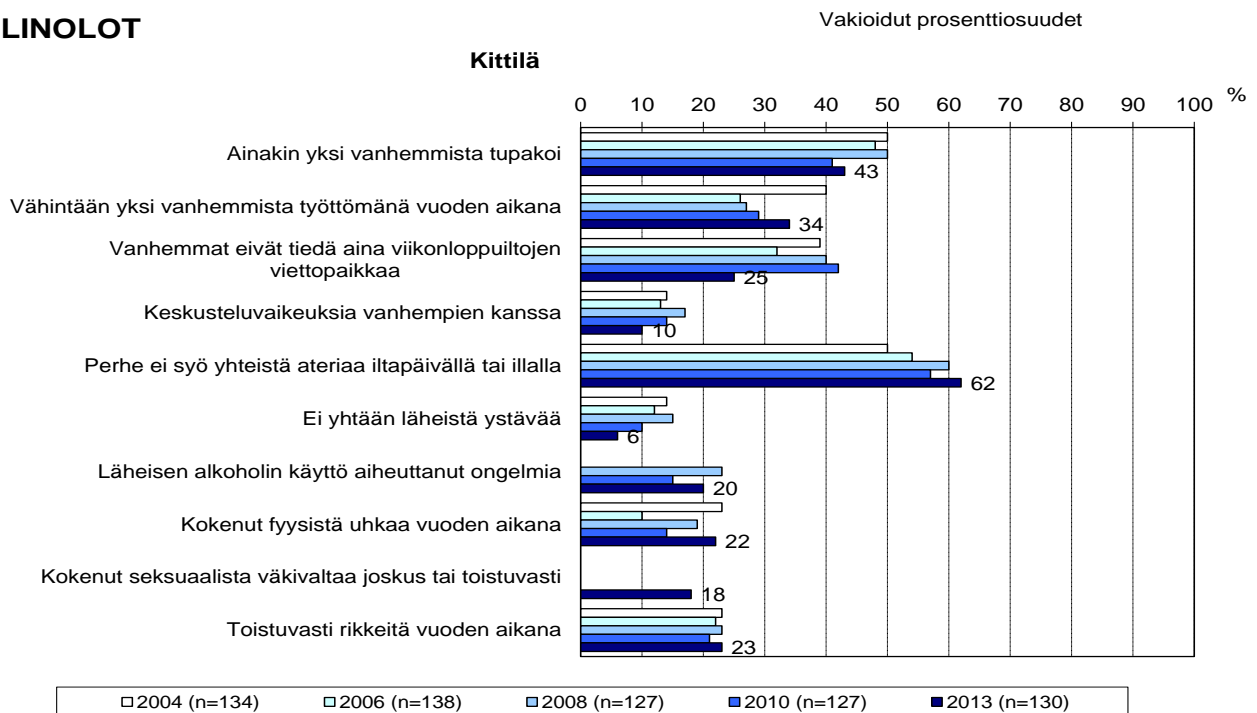
<http://www.kittila.fi/koulu-ja-opiskelijaterveydenhuolto>

4.1 ELINOLOT

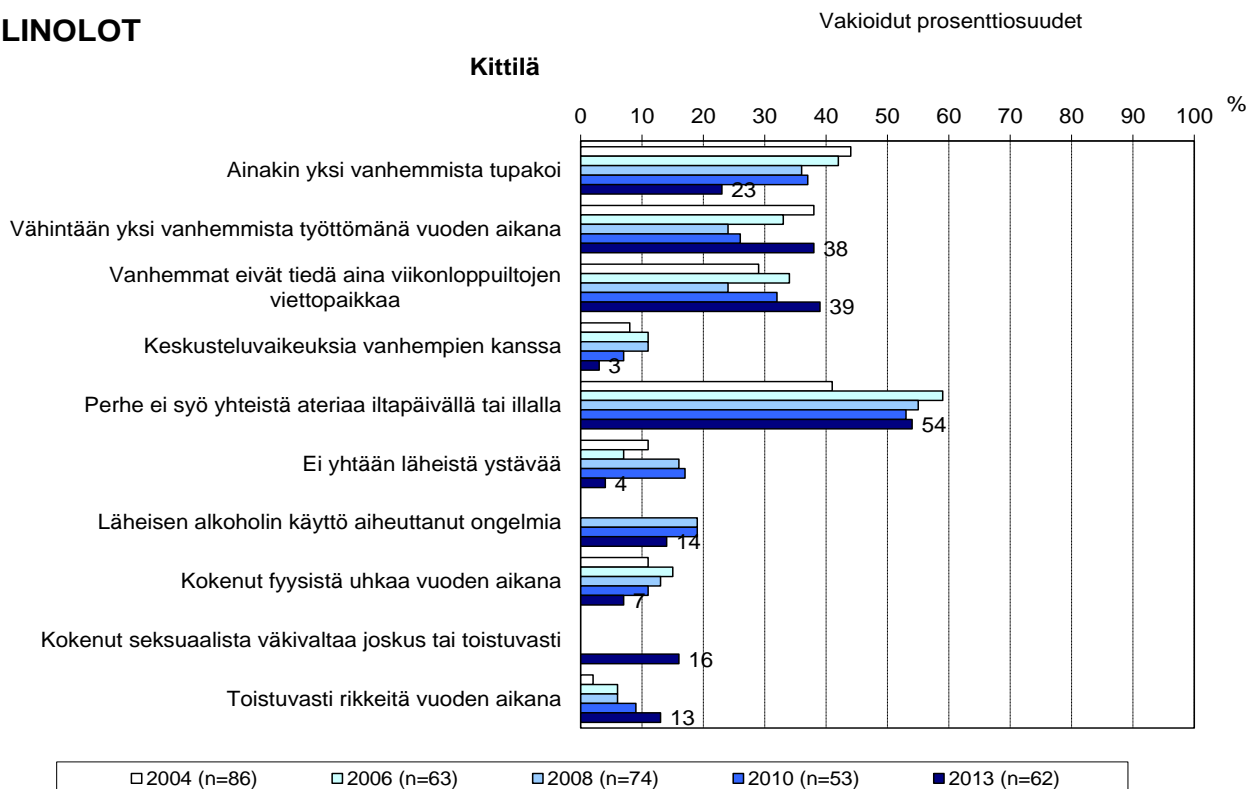
ELINOLOT

Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat

THL: Kouluterveyskysely

ELINOLOT

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat

THL: Kouluterveyskysely

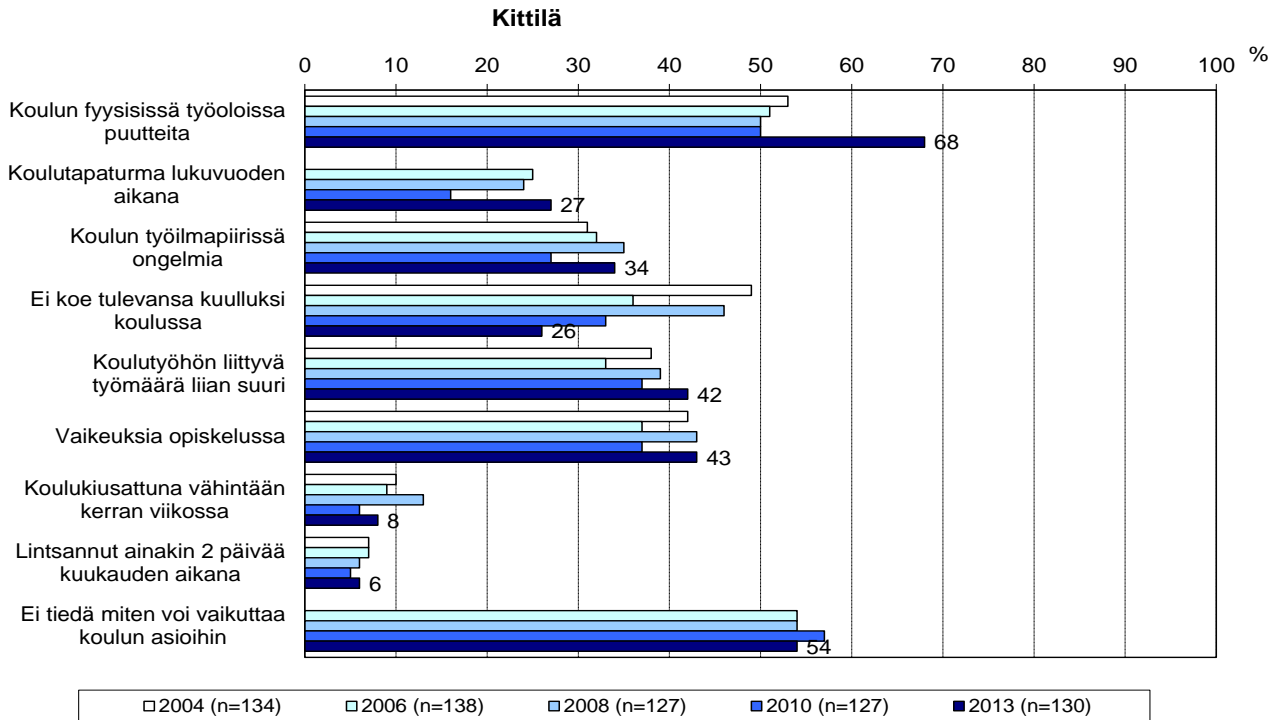

4.2 KOULUOLOLOT

KOULUOLOLOT

Vakioidut prosenttiosuudet

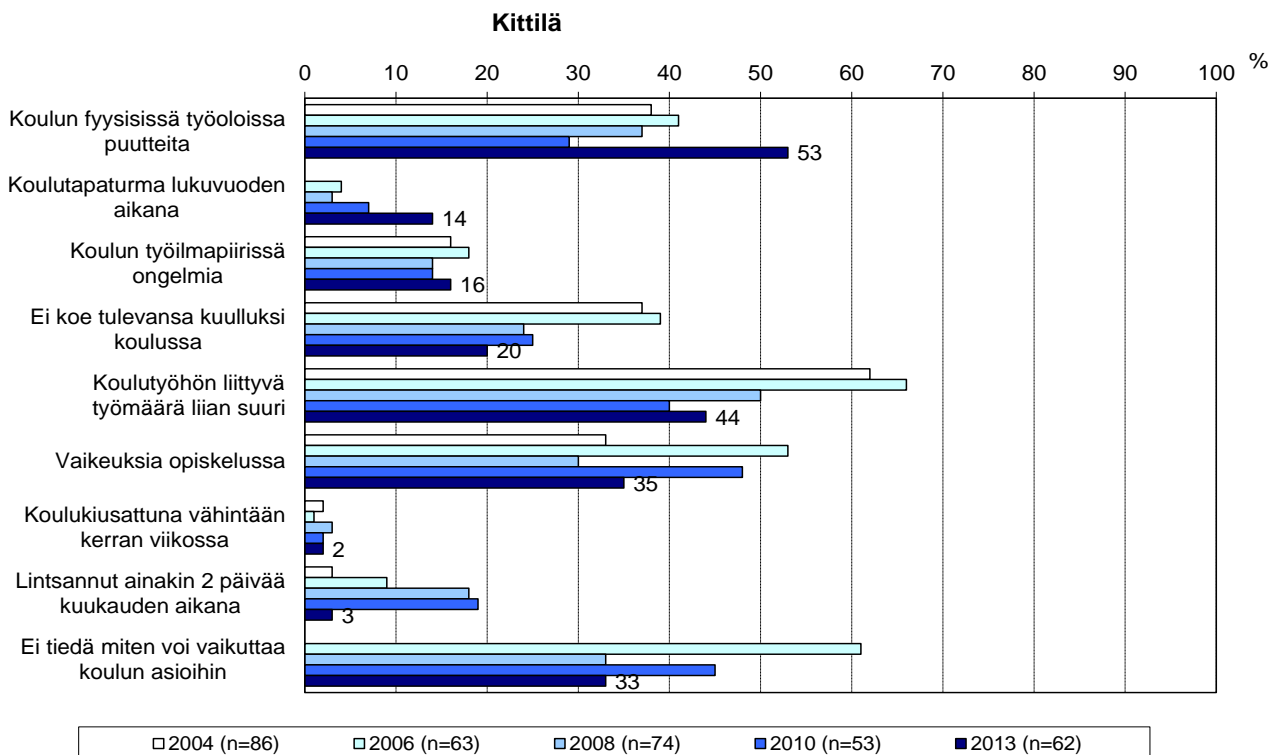

Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat

THL: Kouluterveyskysely

KOULUOLOLOT

Vakioidut prosenttiosuudet

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat

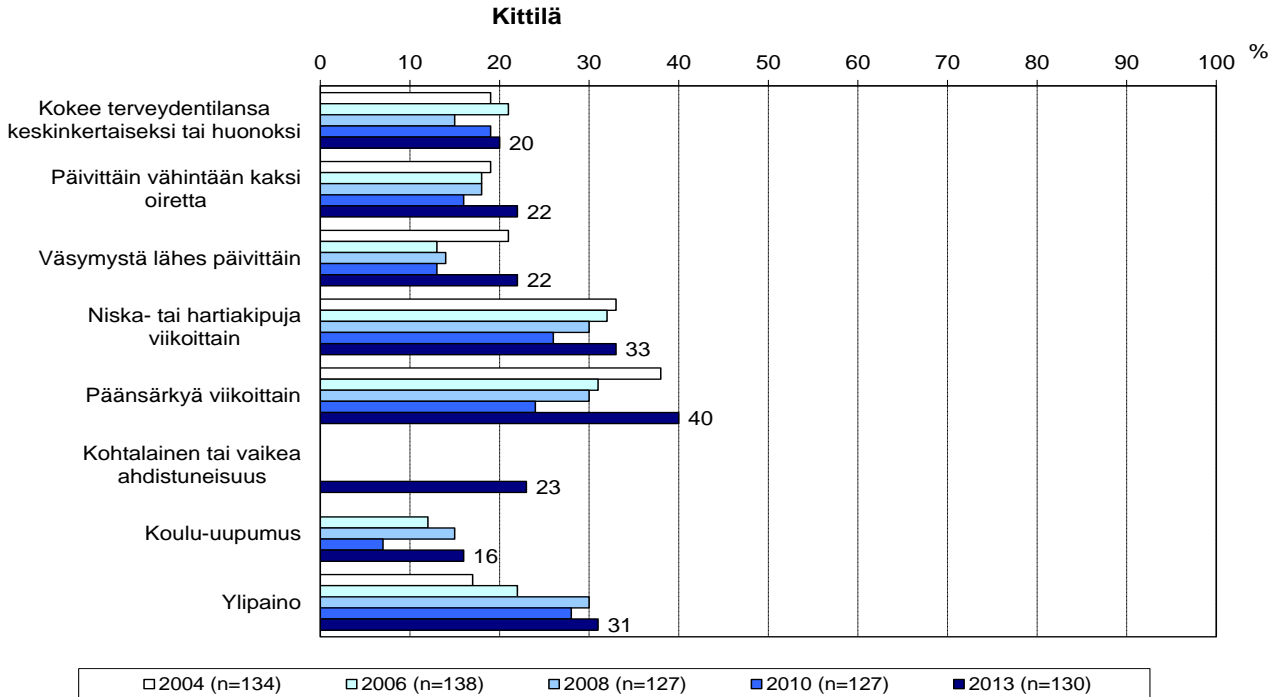
THL: Kouluterveyskysely

4.3 KOETTU TERVEYS

KOETTU TERVEYS

Vakioidut prosenttiosuudet

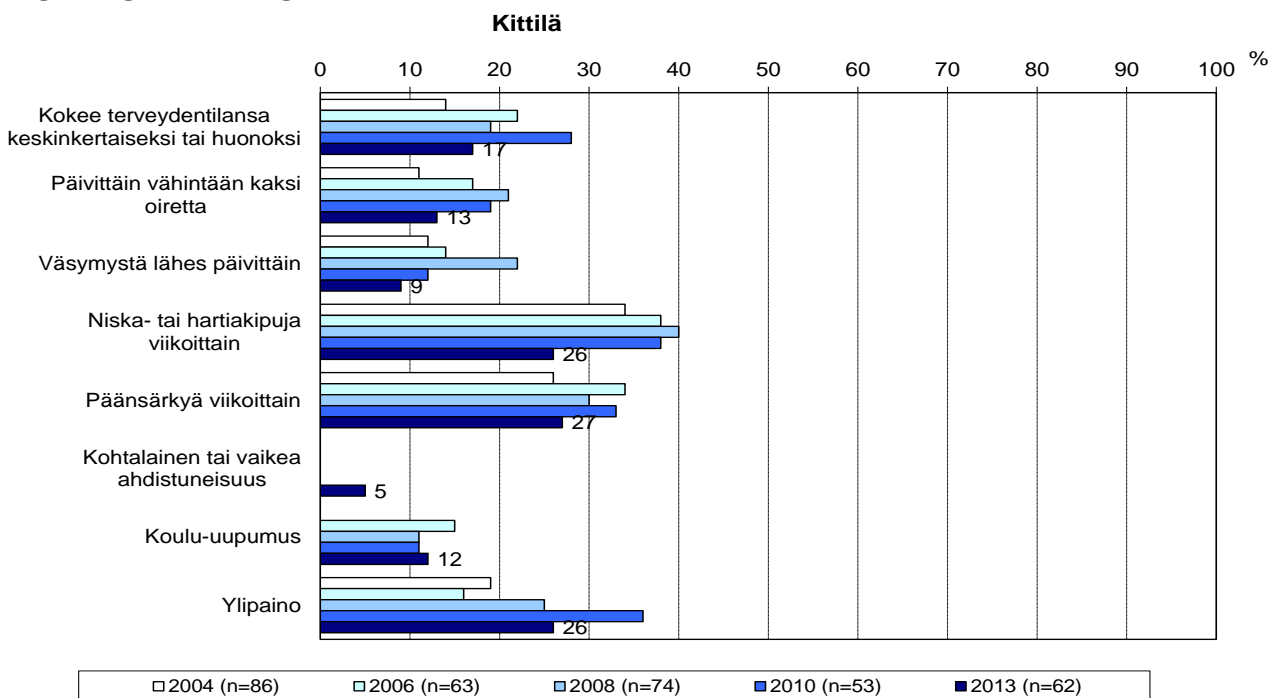

Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat

THL: Kouluterveyskysely

KOETTU TERVEYS

Vakioidut prosenttiosuudet

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat

THL: Kouluterveyskysely

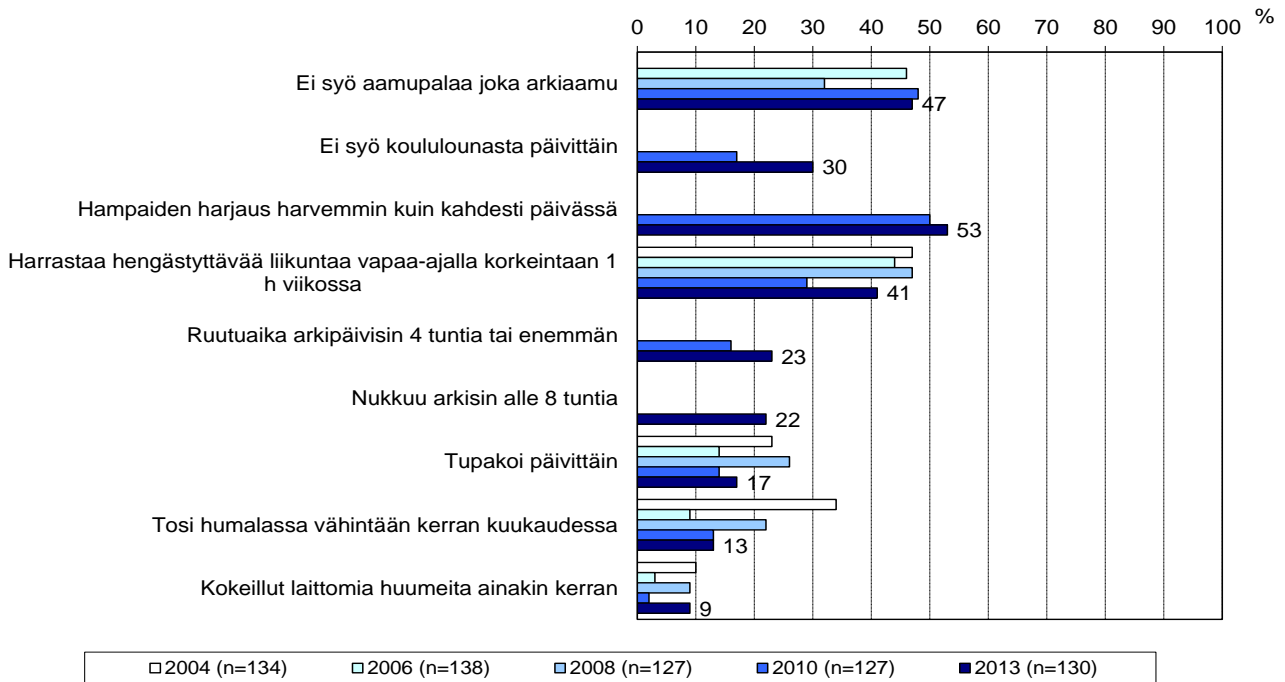

4.4 TERVEYSTOTTUMUKSET

TERVEYSTOTTUMUKSET

Vakioidut prosentiosuudet

Kittilä

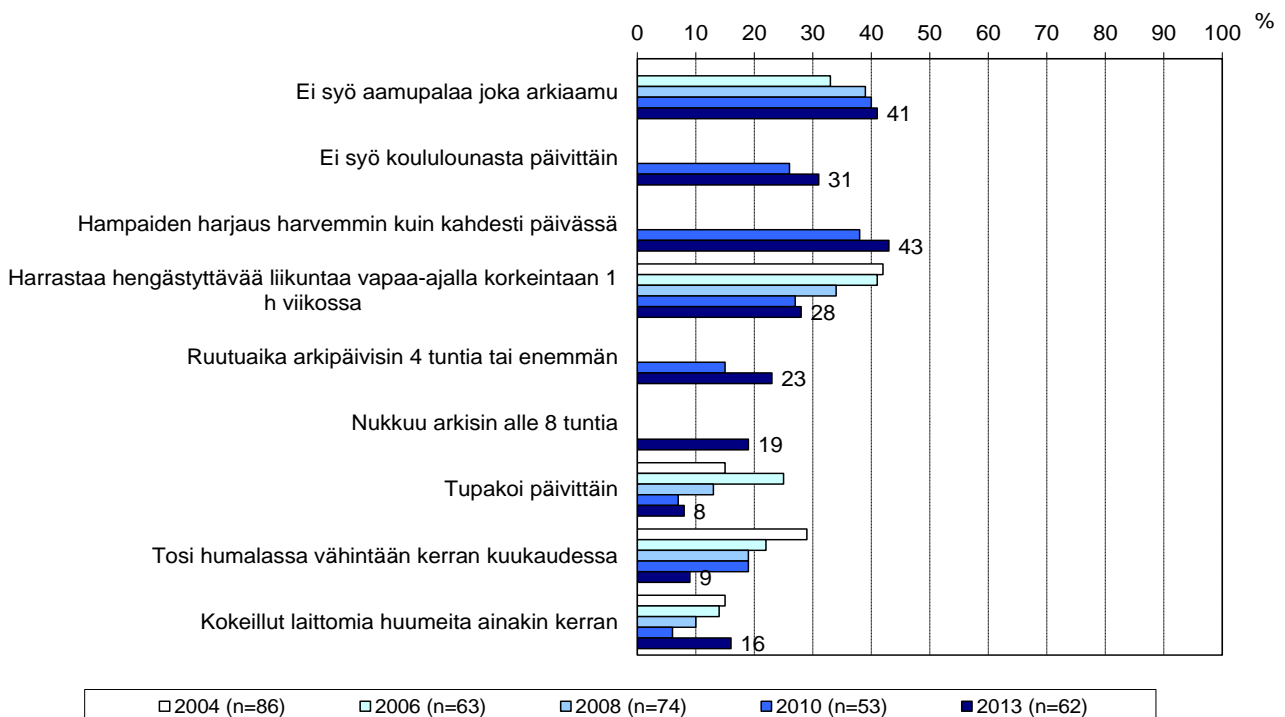
Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat

THL: Kouluterveyskysely

TERVEYSTOTTUMUKSET

Vakioidut prosentiosuudet

Kittilä

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat

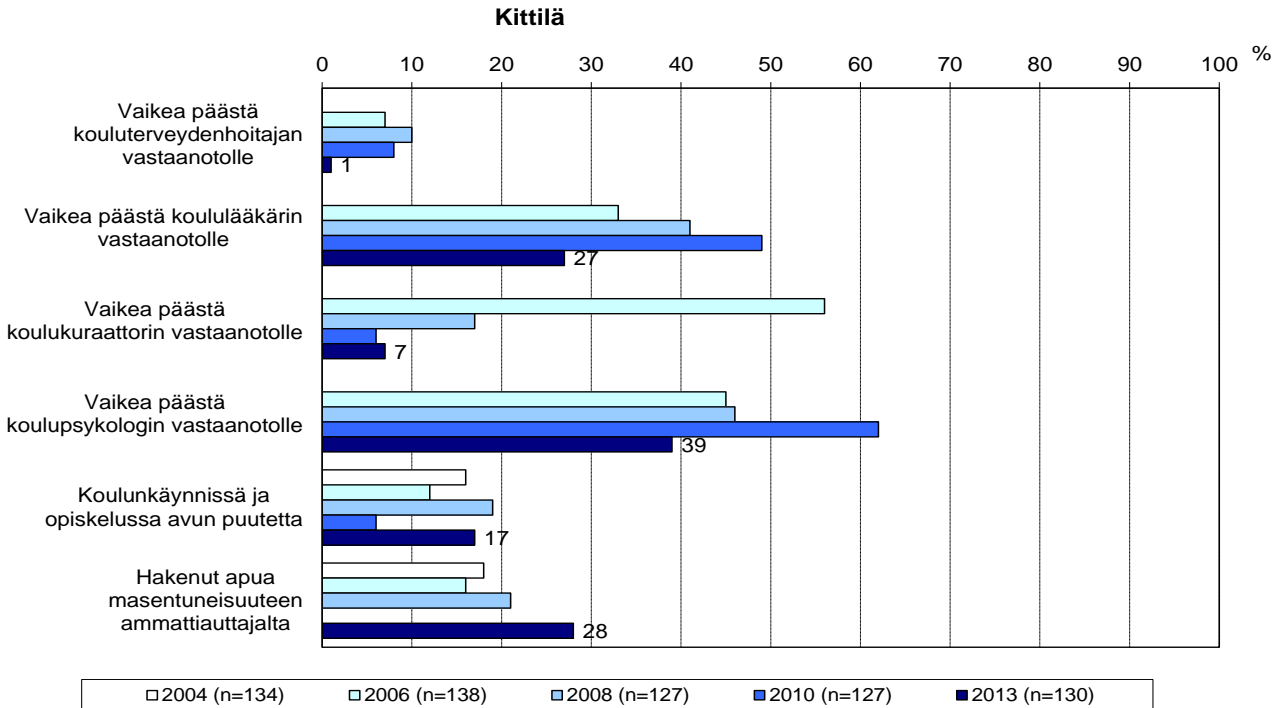
THL: Kouluterveyskysely

4.5 OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLLON TUKI

KOKEMUS OPPILASHUOLLON TUESTA

Vakioidut prosenttiosuudet

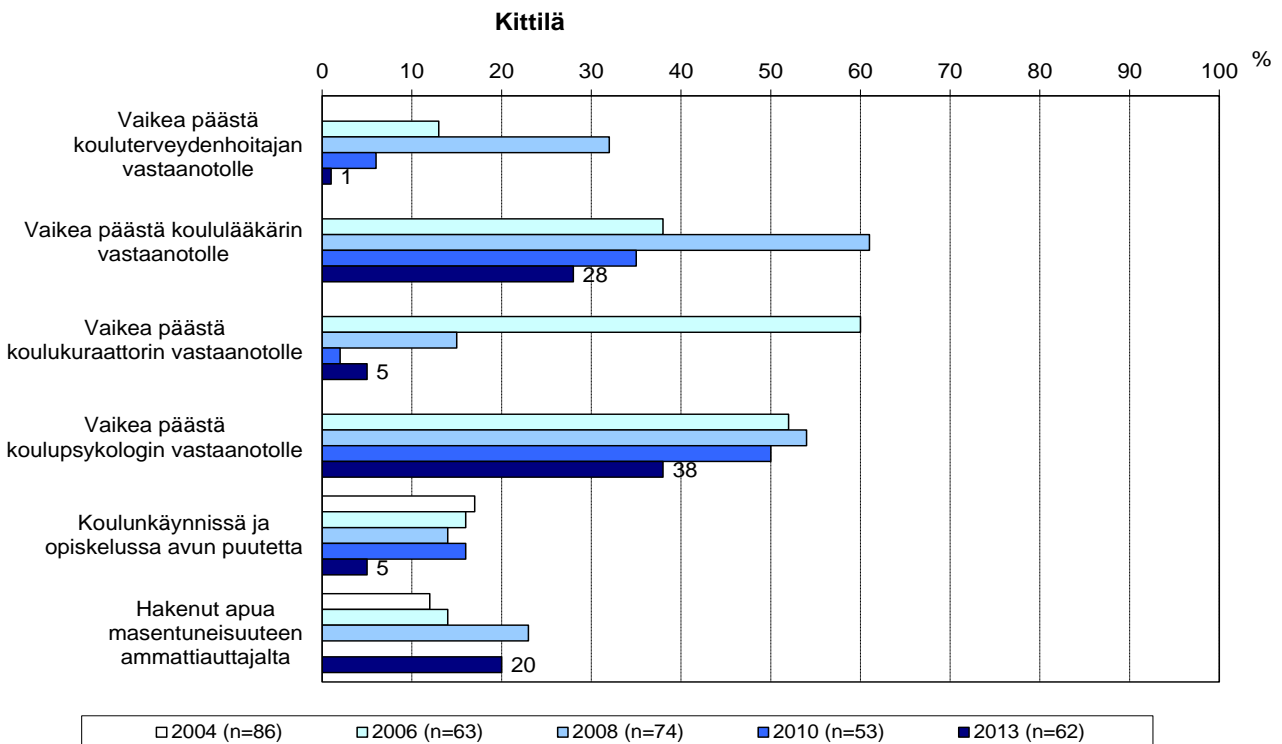

Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat

THL: Kouluterveyskysely

KOKEMUS OPISKELIJAHUOLLON TUESTA

Vakioidut prosenttiosuudet

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat

THL: Kouluterveyskysely

4.6 YHTEENVETO LASTEN JA NUORTEN KASVUOLOISTA JA HYVINVOINNIN NYKYTILASTA KITTILÄSSÄ 2014

Tässä suunnitelmassa on aiemmin esitetty kuvaus nykytilasta sekä perustelut resurssien ja voimavarojen kohdentamiselle. Yleisesti voidaan todeta, että Kittilässä on puitteet turvata ja kehittää lasten ja nuorten hyvinvointia entistä tehokkaammin. Alueella on monipuolisesti sekä kolmannen, yksityisen että julkisen sektorin palveluntuottajia. Arvoisensa painoarvo on laitettava myös luonnonympäristölle. Luonto tarjoaa elämyksiä, kokemuksia ja mahdollisuuden monipuoliseen toimintaan. Se tarjoaa toisaalta myös tilan rauhoittumiselle, hiljaisuudelle, kuuntelemiselle ja kauniin ja puhtaan aistimiselle.

Vaikka tämä suunnitelma velvoittaa kunnan palveluntuottajia, voi tässä esitettyjä periaatteita soveltaa myös yksityinen tai kolmannen sektorin palveluntuottaja. Ympäristön huomioiminen ja ympäristösuunnitelmat ovat jo vakiinnuttaneet asemansa yritysten laatukäsikirjoissa. Pitkänajan tavoitteena on, että myös lasten ja nuorten elinympäristön ja elinolojen muutosten arvioiminen muodostuu olennaiseksi osaksi kaikkien alueella vaikuttavien tahojen toimintaa. Tiedonkulkua ja yhteistyön toimivuutta eri toimijoiden välillä voi aina kehittää.

Lastensuojeluilmoitusten määrä on tasaantunut reiluun sataan per vuosi (2011:131, 2012:154, 2013: 134). Vuonna 2014 kesäkuun loppuun mennessä ilmoituksia on tehty 60. Lastensuojeluilmoitusten syyt liittyvät yleisimmin mm. lapsen tai nuoren alkoholinkäyttöön, aggressiiviseen käyttäytymiseen, rikolliseen toimintaan, lapsen tai nuoren koulunkäyntivaikeuksiin, lapsen hoidon laiminlyöntiin, perheristiriitihin, perheväkivaltaan, vanhempien alkoholinkäyttöön ja mielenterveysongelmiin.

Kouluterveyskysely 2013 tuloksista koottu ilon ja huolenaiheet kertoo merkittävistä muutoksista suhteessa edelliseen kyselyvuoteen. Kouluterveyskyselyn tulokset antavat paljon muutakin tietoa nuorten hyvinvoinnista mm. poimittavissa nuorten ylipaino ja tyttöjen kokema seksuaalinen häirintä huolestuttavana asiana. Kouluterveyskyselyn tuloksia on pohdittu mm. toiminnallisessa vanhempainillassa keväällä 2014. Myös nuorisovaltuusto on käsitellyt asiaa.

Vanhemmuutta tukevaa työtä tehdään myös sosiaalityön avohuollon tukitoimien muodossa. Kehityskohteeksi nostettu tuki- ja sijaisperhetoiminta on kohentunut Kittilässä. Tukiperjeita on rekrytoitu ja koulutettu toimintaan. Kittilällä on yhteinen tukiperheverkosta Ttuntiri-Lapin kuntien kanssa. Toiminta tehtiin yhteistyössä Posken kanssa. Tukiperhetoiminta on yksi keskeisimmistä vanhempaa tukevista ja toisaalta lasta voimaannuttavista¹ toimenpiteistä.

---

¹ **Voimaantumisella** (valtaistuminen, empowerment) tarkoitetaan ihmisten ja ihmisyhteisöjen kykyjen, mahdollisuuksien ja vaikutusvallan lisääntymistä. Voimaantumisessa korostuu oma sisäinen vahvistuminen ja se, että ihminen kokee olevansa sisäisesti vahva sekä tasapainossa itsensä ja ympäristönsä kanssa. Voimaantumisen seurauksena hän kykenee asettamaan ja saavuttamaan päämääriä, tuntee oman elämänsä olevan hallinnassa sekä itsetuntonsa parantuneen.

5. TOIMET LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN EDISTÄMISEKSI

5.1 ENNALTAEHKÄISEVÄ TYÖ JA VANHEMMUUDEN TUKEMINEN

Työryhmä on valinnut suunnitelman pääpainoaluiksi ennaltaehkäisevän työn ja vanhemmuuden tukemisen.

Ennaltaehkäisevä työ

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi kunta järjestää ennaltaehkäisevää työtä, ehkäisevää lastensuojelua. Ehkäisevä lastensuojelu tarkoittaa uudessa lastensuojelulaissa (L 417/2007) suunnitelmallista ja tavoitteellista lastensuojelun toimintamuotoa. Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten ja nuorten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua toteutetaan kunnan palveluissa kuten äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa terveydenhuollossa, päivähoitossa, opetuksessa ja nuorisotyössä. Ehkäisevää lastensuojelua on annettava erityinen tuki silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana (Lastensuojelun Käsikirja, 2011 <<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/>>).

Ehkäisevää työtä on tehty aikaisemminkin, mutta uuden lain myötä sen asema vahvistuu ja systematisoituu. Uudessa laissa halutaan tietoisesti ohjeistaa kaikki yhteiskuntatoimijat kansalaisista ylimpiin hallintoelimiin panostamaan ennalta ehkäisyyn lapsiväestön kaikkinaisen hyvinvoinnin ylläpidossa, turvaamisessa ja kehittämisessä.

Lastensuojelulaki edellyttää laaja-alaista ja suunnitelmallista lasten ja perheiden ongelmia ehkäisevää toimintaa lastensuojelun ohella sosiaalitoimen muilla toimintasektoreilla (muun muassa päivähoitossa ja päihdehuollossa) sekä kunnan muilla toimialoilla, esimerkiksi terveydenhuollossa ja opetustoimessa (Lastensuojelun Käsikirja, 2011 <<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/>>).

Kunnan hallinnonalat ylittävän poikkihallinnollisen yhteistyön ja ehkäisevän työn tarkoituksena on havaita lasten, nuorten ja perheiden ongelmat nykyistä varhaisemmin ja myös varhaisemmalla tuella ehkäistä yksilökohtaisen lastensuojelun tarvetta (Lastensuojelun Käsikirja, 7.8.2011 <<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/>>).

Vanhemmuuden tukeminen

Vanhemmuuden tukeminen on nykyisin vakiintunut osa suunnitelmallista ennaltaehkäisevää työtä. Ensisijainen vastuu lapsen hullosta, hyvinvoinnista ja kasvatuksesta on lapsen vanhemmalla. Kittilän kunnan vanhemmuutta tukevan työn tavoitteena on rohkaista vanhempaa näkemään tavallisen arjen tilanteet oman lapsen näkökulmasta. Vanhempaa tuetaan ottamaan lasten näkökulma huomioon oman perheen hyvinvoinnin tarkastelussa. Näin vanhemmasta muodostuu lasten elämän asiantuntija, jolla on voimavaroja, välineitä ja rohkeutta huomioida lapset paitsi tavallisessa arjessa, myös muuttuvissa elämäntilanteissa.

Vanhemmuutta tukevan työn tavoitteena on lapsen asemaa ja omaa vanhemmuutta arvioiva ja lapset puheeksi ottava vanhemmuus. Elämän ja elämänhallinnan haastavissa, tuetuissa tilanteissa, työntekijän kanssa lapset puheeksi ottava vanhempi ei ole epäonnistunut vaan rohkea ja riittävä vanhempi. Tärkeää on, että perheen tilannetta arvioi vanhempi, jolla on vanhempaa tukevan, tavoitteellisen työn tuloksena välineitä toimia omien lasten hyvinvoinnin asiantuntijana. Asiantuntijana siitäkin huolimatta, että aikuisen oma elämä ja elämänhallinnan taidot vaatisivat erilaisten tukitoimenpiteiden aloittamista.

Vanhemmuuden tukeminen on toimintaa vanhemman tukena silloin, kun kaikki on hyvin, mutta myös silloin kun tuketilanteet ovat väistämättömiä. Vanhemman kanssa työskentelevällä kunnan työntekijällä on valmiudet ottaa vanhemman kanssa lapset puheeksi Lapset puheeksi – keskustelun myötä.

Lapset puheeksi – keskustelu menetelmä on matalankynnyksen puheeksiottamiskäytäntö. Sitä tarjotaan lasten ja nuorten normaaleissa kehitysympäristöissä lasten vanhemmille esimerkiksi tutustumistilanteessa tai muuttuneessa perhe-elämäntilanteessa. Menetelmän tarkoituksena on auttaa vanhempiaan auttamaan omia lapsiaan oman voimin ja oman verkoston turvin. Tukea voidaan tarjota/hankkia myös viranomaisverkostosta.

Lapset puheeksi –Neuvonpito menetelmä on tarvittaessa jatkumo Lapset puheeksi -keskustelulle. Jos keskustelun tuloksena vanhemmalle muodostuu käsitys että lapsi/perhe tarvitsee lisätukea, mietitään yhdessä ketkä henkilöt voivat toimivaltansa puolesta asiassa auttaa, ts. kutsutaan koolle Neuvonpito.

Lapset puheeksi –keskustelu ja Lapset puheeksi –Neuvonpito menetelmät on kehitetty käytännön työmenetelmäksi THL:n kehittämistyön tuloksena. Kittilän kunnan työntekijöistä muodostuva kouluttajatiimi perehdyttää ja kouluttaa kunnan omat työntekijät menetelmän käyttäjiksi. Koulutus on alkanut keväällä 2011 ja jatkui syksyn 2011 ajan. Koulutusta tarjotaan syksyisin uusille työntekijöille.

5.2 VISIO

Kittilä on vuoteen 2020 mennessä Suomen lapsiystävällisin kunta, jossa perheet voivat hyvin ja jossa lapsilla sekä nuorilla on hyvä lapsuus ja nuoruus.

5.3 TAVOITTEET JA ARVOT

Tavoitteet

- ❖ lapsen ja lapsiperheiden hyvinvoinnin lisääminen ennaltaehkäiseviä palveluita kehittämällä
- ❖ kunnan kaikilla toimialoilla turvataan sekä perhelähtöiset että vanhemmuutta tukevat palvelut.

Arvot

- ❖ *Perhe- ja lapsilähtöisyys kuntapäätöksenteossa*

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman huomioiminen kaikissa hallintokunnissa

- ❖ *Yhteisöllisyys*

On osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta. Lasten ja nuorten oikeus osallistua yhteisölliseen elämään, oikeus tulla kuulluksi ja oikeus vuorovaikutukseen ihmisten kanssa ovat hyvinvoinnin ja elämänhallinnan edellytyksiä

- ❖ *Turvallisuus*

Fyysinen ympäristö on turvallinen, kun elämäntaitoja voi harjoitella ilman pelkoja. Luodaan myönteinen, kannustava ja levollinen ilmapiiri. Turvataan sosiaalisten palveluiden saatavuus ja matalankynnyksen yhteydenotto kunnallisiin palveluihin. Ajanmukaiset ja saneeratut toimitilat mahdollistavat turvallisen esim. asumis- koulu- ja liikenneympäristön.

- ❖ *Tasavertaisuus*

Kaikilla tulee olla mahdollisuus, eikä kenelläkään yksinoikeutta

- ❖ *Avoimuus*

Vanhempien, kasvatusyhteisön, ja virkamiesten välinen luottamus syntyy avoimen ja rehellisen vuorovaikutuksen myötä. Ammattitaitoinen henkilöstö ja moniammatillinen yhteistyöverkosto ovat luottamuksen perusta. Tiedonkulun kehittäminen eri toimijoiden välillä.

5.4 HYVINVOINTISUUNNITELMAN TOTEUTTAMISAIKATAULU

TAVOITE	TOIMINTA	AIKATAULU/ VASTUUTAHO	TOTEUMA
<i>Ennaltaehkäisevä työ</i>			
	Rakentamisen suunnittelussa kuullaan lapsia ja nuoria esim nuorisovaltuusto	jatkuva/ rakennuslautakunta, tekninen lautakunta	
	Lapsiperheiden kotipalvelukokeilu päivähoitossa	1.1.2012 alkaen/ koululautakunta	ei toteutunut
	Nuorisotyön laajentuminen Sirkkaan	1.1.2013/ sivistyslautakunta	toteutunut 2013
	Riittävä sijais- ja tukiperheverkosto Kittilässä	kevät 2012/ perusturvalautakunta/ perusturvajohtaja/ johtava sosiaalityöntekijä	toteutunut 2013: yhteinen verkosto Tunturi-Lapin kuntien kanssa
	Kouluterveyskyselyn tuloksiin reagoiminen nopeasti	2013-2014/ kouluterveydenhuolto, sivistyslautakunta, oppilashuolto	toteutunut 2014
	Päihdevalistuksen toteutuminen eri ikäryhmille monialaisena yhteistyönä	vuosittain/ koulutoimi, nuorisotoimi	toteutunut 2014
<i>Vanhemmuuden tuki</i>			
	Lapset puheeksi-työmenetelmien koulutus ja käyttö kunnan aikuisten palveluissa ja lasten ja nuorten peruspalveluissa	jatkuva/ kouluttajatiimin ohjausryhmä, kouluttajat	toteutunut
	Neuvolan perhetyö	syksy 2014/ perusturvalautakunta, perusturvajohtaja	
	Perheiden tuen tarpeeseen vastaaminen oikea-aikaisesti	jatkuva/	

5.5 YHTEISTYÖN JÄRJESTÄMINEN VIRASTOJEN, LAPSILLE PALVELUJA TUOTTAVIEN YHTEISÖJEN JA LAITOSTEN VÄLILLÄ

Kittilän kunnassa on toimiva ja pitkäikäinen yhteistyön perinne yli sektorirajojen lasten ja nuorten palveluja tuottavien hallintokuntien välillä. Lapset puheeksi -keskustelun ja Lapset puheeksi –Neuvonpito menetelmien avulla on mahdollista turvata systemaattisempi ja yhdenmukaisempi yhteistyörakenne. Tähän antaa mahdollisuuden sitoutuminen menetelmien käyttöönottoon ja henkilöstön kouluttaminen. Lapset puheeksi –Neuvonpito on yhteistyötä perheen, viranomaisten tai muiden tarpeellisen tahojen välillä, joilla on toimintamahdollisuus vaikuttaa ja auttaa perheen asiassa.

Yhteistyön perinne lasten ja nuorten palveluja tuottavien julkisyhteisöjen ja Kittilän kunnan välillä on pitkäikäinen ja laadukas. Yhteistyötä tulee kuitenkin edelleen kehittää, arvioida ja lisätä tarpeen mukaan. Yhteistyötahot voivat sopia yhteistyön järjestämisestä ja tässä suunnitelmassa esitettyjen toimintatavoitteiden saavuttamisesta tapauskohtaisesti.

6. SUUNNITELMAN SEURANTA JA ARVIOINTI

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan osana kunnan hyvinvointikertomusta.

Suunnitelman toteuttamisesta vastaa sosiaali- ja terveyslautakunta, vapaan sivistystyön lautakunta sekä koululautakunta, jotka jakavat tehtävät viranhaltijoille.

Suunnitelma tarkistetaan kunnan talousarvion laatimisen yhteydessä vuosittain. Kouluterveyskyselyn tulokset kirjataan ja huomioidaan suunnitelman seurannassa ja päivityksessä. Seuraavan kerran valtakunnallinen kouluterveyskysely toteutetaan vuonna 2015.

Tarkastetun suunnitelman uudelleen hyväksymisestä vastaa kunnanvaltuusto.

LÄHTEET

- Virtanen Miialiila, Kivimäki Hanne, Luopa Pauliina, Nippuli Suvi, Vilkki Suvi, Jokela Jukka, Laukkarinen Essi, Paanannen Reija ;Kouluterveyskysely 2013, Kittilän kuntaraportti. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki.
- Lapin Matkailuopisto, 2011<www.lapinmatkailuopisto.fi>
- Lastensuojelun Käsikirja, 2011. Sosiaaliportti. 9.8.2011<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva_lastensuojelu/toimintamuotoja/oppilashuolto_ja_koulun_sosiaalityo/>
- Lastensuojelun Käsikirja, 2011. Sosiaaliportti 7.8.2011<http://www.sosiaaliportti.fi/fifi/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva_lastensuojelu/toimintamuotoja/oppilashuolto_ja_koulun_sosiaalityo/>
- Lastensuojelun Käsikirja, 2011. Sosiaaliportti 5.8.2011<<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/>>
- LOS, Lasten Oikeuksien sopimus (1991). Yleissopimus lasten oikeuksista, 60/1991. Finlex<http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2>
- Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä suun terveydenhuolto , Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2009:20, (2009). Asetuksen (380/2009) perustelut ja soveltamisohjeet <http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/_julkaisu/1488784#fi>
- Rousu, Sirkka ja LapsiARVI kehittämissyryhmä (2008). Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinta kunnissa, Opas lakisääteisen suunnitelman laadintaan. Suomen kuntaliitto, Helsinki.
- Solantaus, Tytti, Mika Niemelä, Tiina Huilaja ja Sami Räsänen (2011). Mielenterveys- ja päihdeongelmien sekä sosiaalisen syrjäytymisen ylisukupolvisen siirtymisen ehkäisy- Toimiva lapsi ja perhe THL:n kärkihankkeena. Teoksessa Moring, Juha. *Kansallinen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2009-2015. Toimeenpanosta käytäntöön 2010*, 158-168. Raportti. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Tampere.
- Taide on mahdollisuuksia, 2002. Opetusministeriön julkaisu. Helsinki
- Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten – ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 380/2009. Finlex <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090380>>
-

LIITTEET

KITTILÄN KUNNAN LIIKUNTAPAIKKALUETTELO

LIITE1

Alakylä

- pienoisjäähiekkorata
- urheilutalo (Palotievan Pojat)
- valaistu latu 0,7 km

Helppi

- jäähiekkorata

Kallo

- pienoisjäähiekkorata
- valaistu latu 3,3 km

Kaukonen

- ampumarata
- jäähiekkorata
- urheilukenttä
- valaistu latu 1,2 km

Kirkonkylä

- jäähalli
- liikuntasali-ala-aste
- liikuntasali-lukio
- liikuntasali-maatalouskoulu
- pallokenttä
- urheilukenttä
- valaistu latu 7,5 km
- urheiluhalli

Sirkka / Levi

- laskettelukeskus (19 hissiä, 45 rinnettä)
- liikuntasali-liikuntakeskus
- kuntosali
- latuverkosto
- valaistut ladut
- tenniskenttä
- golfkenttä
- keilahalleja
- kylpylä
- jäähiekkorata

Köngäs

- valaistu latu 1,2 km

Siitonen

- maastohiihtokeskus (Kittilän Kotaveikot)
- valaistu latu 8 km

Tepsa

- ampumarata
- valaistu latu 4,5 km

Lompolo

- valaistu latu 0,8 km

Pulju

- valaistu latu 0,6 km

Kiistala: pienoiskaukalo

Tepasto

- valaistu latu 1,5 km

Raattama

pienoispallokenttä/luistinrata

LIITE 2

TOIMITILAT NUORISO,- KULTTUURI,- JA VAPAA-AJAN TOIMINTAAN

Kittilän kunnan omistamat kiinteistöt

Nuorisotila Käki, kk

Nuorisotila Notzki, Sirkka

Kittilän lukion juhlasali, kk

Vanha kunnantalo

Kirjasto

Yläasteen auditorio YLÄRI

Lukkarin koulun Sali

Järjestöjen ja kyläyhdistysten omistamat/vuokraamat kiinteistöt

Kyläkoulut- ja talot sivukylissä

Työväentalo, kk
